

Выстава

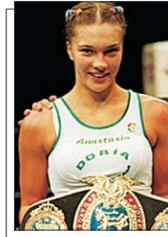
Як выпякаць па-сучаснаму?

У выставае "Хлебная і кандытарская справа" ў Мінску прынялі ўдзел больш за 60 прадпрыемстваў з 11 краін

Стар. 2

BELARUS 21.BY

Беларусь on-line у Інтэрнэце

Спорт

Прыгажуня на рынку

Я чкала Ністасьева Сазану ў адным са стааль-ных кафе і ў думках малявала сабе яе вобраз. Узнаны прафесіонал — такой мы бачым яе на рынку падчас выступлення. У звычайным жыцці чэмпіёнка Еўропы па кінабаскетболе сярод прафесіяналаў — мілья і в. дзюжыма.

Стар. 15

Кошт у Беларусі 1 000 рублёў.

Газета выходзіць у другі і чацвёрты чацвер месяца.

28 верасня, 2006

Газета з Беларусі

Голас Радзімы

№ 38-39 (3012-3013)

Выдаецца з 1955 года

Прызнанне

Уручаны дзяржаўныя ўзнагароды

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка 19 верасня ўручыў дзяржаўныя ўзнагароды заслужаным людзям краіны. Ордэнаў і медалёў удастоены дыпламаты В. Вялічка, У. Грыгор'еў, прадстаўнікі розных сфер эканомікі, культуры і мастацтва, спорту, а таксама ваеннаслужачыя.

Стар. 2

Нацыянальны адказ

Татьяна БЕЙ, заступіца прэс-дэлегата Беларускага асацыяцыяна-га аб'яднання украінцаў "Ватра":

"В Украіне мы прадстаўляем Беларусь"

Стар. 5

Вяртанне

ДАР БАЗЫЛЯ БЕЛАКАЗОВІЧА БЕЛАРУСІ

Стар. 6

Турыстычны атлас Падарожжа па Брэстчыне

Стар. 9

Клімат

У Гомелі зацвілі каштаны

Стар. 16

Да ўвагі чытачоў!

Наступны нумар газеты "Голас Радзімы" выйдзе 12 кастрычніка 2006 года

Актуальна

Аляксандр ЛУКАШЭНКА: "Рух недалучэння павінен стаць самастойным сусветным цэнтрам палітычнай сілы"

Стар. 2

Ініцыятывы Прэзідэнта Беларусі на саміце Руху недалучэння ў Гаўне падтрымалі дэлегацыі ўсіх 118 краін-удзельніц.

Спадчына

Фэстываль "Беларусь Праваслаўная" ў Оршы

Пад мелодыі званоў завяршыўся І рэспубліканскі фэстываль "Беларусь Праваслаўная" ў Оршы.

Як адзначыў у гутарцы старшыня рэспубліканскага аргкамітэта фэстывалю "Беларусь Праваслаўная" Леанід Гуляка — старшыня Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў, свята накіравана на ўмацаванне духоўных асноў і кансалідацыю грамадства. Яго правядзенне з'яўляецца прыкметай духоўнасці беларусаў, неабыхавых да сваёй культурна-гістарычнай спадчыны і традыцый. Таму ён будзе праводзіцца і ў далейшым.

Свята сабрала вялікую колькасць гасцей. Сюды прыехалі дэлегацыі з усіх абласцей Беларусі: прадстаўнікі духавенства, міністэрстваў і ведамстваў, вядучыя тэалагі, гісторыкі, археолагі. Насычаная праграма ўключала разнастайныя мерапрыемствы. Найбольш значымі сярод іх сталі другія "Куцеінскія чытанні", перапраўка славунай аршанскай іконы Божай Маці ў Ільінскую царкву горада і адкрыццё міжнароднага кірмашу-выставы "Экспафорум" — "Беларусь Праваслаўная". Каля 40 прыходаў, манастыроў і прыватных арцелі з Расіі,

Украіны прадставілі сваю прадукцыю — царкоўнае начынне, духоўную літаратуру, размаляваны посуд, іконы, мёд. Выстава праводзіцца з 2003 года і з'яўляецца перасоўнай, у Оршы яна праходзіла ўпершыню.

Значную цікавасць грамадскасці і прадстаўнікоў улад прыцягнулі "Куцеінскія чытанні", галоўная мэта правядзення якіх — узналежненне Куцеінскай Лаўры. Яна вядома як апора праваслаўя на беларускіх землях і цэнтр духоўнага і культурнага жыцця ў XVII-XVIII стагоддзях. Тут працавала школа гравюры, майстэрні разьбяржоў па дрэве, ікананісцаў, керамістаў. У 1630 годзе ў сценах Лаўры Спрыдон Собаль заснаваў Куцеінскую тыпаграфію, у якой быў надрукаваны "Буквар" — па ім вучыліся чытаць нашы продкі.

Праект правядзення даследчых работ і рэстаўрацыі Куцеінскай Лаўры будзе распрацаваны ў 2007 годзе. Яго ажыццяўленне пачнецца з 2008 года. Аднавіць аблічча старажытнай святыні плануецца ў 2010 годзе.

Вольга ДАВЫДАВА.

Анонс

Новы сезон "Беларусь-ТБ"

У "Беларусь-ТБ" з'явілася свая служба навін. У новым тэлевізійным сезоне канал прадстаўляе таксама шэраг новых дакументальных праектаў ад Агенцтва тэлевізійных навін. Гэта журналісцкія расследаванні на гістарычную тэму, палітычныя дакументальныя серыялы... Гледачы ўбачаць трохсерыйны дакументальны фільм Андрэя Крыва-шэва па выніках сумеснага праекта АТН і радыёстанцыі "Радыус-FM" "Сцэнары-2020", шматсерыйны пазнавальны дакументальны цыкл пра ўсе нацыянальныя

паркі і запаведнікі Беларусі, храмы Беларусі (аўтары - Інга Хрушчова і Дзяніс Кур'ян). Беларускія журналісты прадэманструюць свой погляд на лёс С. Хусэйна, судовы працэс над С. Мілошавічам. "Беларусь-ТБ" пакажа і фільм Кірыла Казакова "Іран — развяччаныя міфы" і іншыя праекты.

У новым сезоне "Беларусь-ТБ" стане яшчэ і рэкламаносбітам. А ў лютым-красавіку будзе дасягальны на ўсёй тэрыторыі Еўропы.

Святлана КАРПУЧОК.

"Дажынкi-2006" адбудуцца ў Бабруйску

Горад Бабруйск, што ў Магілёўскай вобласці, гатовы прыняць гасцей рэспубліканскага свята "Дажынкi-2006".

НА ЗДЫМКУ: плошча Перамогі. Фота Алега ФАЙНЦКАГА, БелТА.

ААЭ	Беларусь	Германія	Іран	Кітай	Малдова	Расія	Туркменістан	Чэхія
Аргенціна	Бельгія	Данія	Італія	Куба	Мексіка	Румынія	Турцыя	Швейцарыя
Арменія	Бразілія	Егіпет	Казахстан	Кыргызстан	Нарвегія	Сербія	Узбекістан	Швецыя
Аўстралія	Венгрыя	ЗША	Канада	Латвія	Нідэрланды	Сірыя	Украіна	Эстонія
Аўстрыя	В'етнам	Ізраіль	Карэя	Лівія	ПАР	Славакія	Уругвай	Японія
Балгарыя	Вялікабрытанія	Індыя	(Паўднёвая)	Літва	Польшча	Славенія	Францыя	

"Голас Радзімы" ў 52 краінах

“Рух недалучэння павінен стаць самастойным сусветным цэнтрам палітычнай сілы”

Рух недалучэння павінен стаць самастойным сусветным цэнтрам палітычнай сілы, з якім на роўных лічацца астатнія ўдзельнікі сусветнага супольніцтва. Аб гэтым заявіў у Гаване Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка, выступаючы на XIV саміце Руху недалучэння.

Беларуская дэлегацыя на гаванскай сустрэчы выказала сваю пазіцыю адносна ўзмацнення ролі РН у сучасным свеце і агучыла прапановы па павышэнні эфектыўнасці форуму.

Выступаючы на саміце, Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што Рух недалучэння павінен змагацца за новы свет, дзе ёсць дастойнае месца для ўсіх. “Нам трэба рашуча адстойваць права сваіх народаў на выбар самастойнага шляху развіцця і сумесна процістаяць дыктату знешніх сіл, дыскрымінацыі і ваенным пагрозам”, — перакананы беларускі лідэр.

“Нам навязваецца адна мадэль развіцця. Заходнія лідэры перакананы, што толькі іх краіны маюць права пісаць найноўшую гісторыю. Яны выкарыстоўваюць сваю сілу для перакройвання планеты пад свае патрэбы, маючы на мэце толькі адно — падпарадкаваць усе народы сваім інтарэсам, забяспечыць уласны дабрабыт за наш кошт”, — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

Прэзідэнт перакананы, што аднапалярнае светаўладкаванне дэманструе сёння сваю беспадстаўнасць і нежыццяздольнасць. Рух недалучэння павінен больш актыўна працаваць над фарміраваннем новага, больш справядлівага светарадку, заявіў ён. Для дасягнення гэтай мэты, лічыць Аляксандр Лукашэнка, неабходна ясная праграма дзеянняў па наступным, але неабарачальнаму фарміраванню шматпалярнага свету. У сувязі з гэтым важна дабіцца, каб РН стаў самастойным сусветным цэнтрам палітычнай сілы. Прэзідэнт звярнуў увагу на неабходнасць аб’яднаць палітычныя намаганні для дасягнення гэтай задачы.

“Сёння якраз наступіў той момант, які мы не маем права ўпусціць, каб зрабіць наш рух самастойным цэнтрам палітычнай сілы. Заўтра можа быць позна. Для гэтага патрэбна палітычная воля. У чым наша сіла? Адказ відавочны — у адзінстве. Нам неабходна аб’яднаць палітычныя намаганні для дасягнення гэтай стратэгічнай мэты”, — лічыць Аляксандр Лукашэнка.

“Ні ў якім разе нельга дапусціць таго моманту, калі нас пасобку “расцягнуць” па кутках нашай планеты або ж разарвуць на часткі, як Югаславію і іншыя дзяржавы, зацягнуць у цень, каб нас ніхто і ні-

колі не ўбачыў”, — дадаў ён.

На думку Прэзідэнта, трэба адрадыць прынцып салідарнасці ў Руху недалучэння — важнейшы інструмент адстойвання інтарэсаў усіх, асабліва малых і неабароненых дзяржаў. Рух павінен рашуча паўставаць на палітычную абарону сваіх членаў, якія зведалі знешні націск або агрэсію.

Пры гэтым кіраўнік дзяржавы падзяліў думку іранскага лідэра, які ў сваім выступленні закрануў узаемаадносінны Руху недалучэння з ААН: “Вельмі справядліва прэзідэнт Ірана папракаў Арганізацыю Аб’яднаных Нацый і Савет Бяспекі за бяздзейнасць у самых “гарачых” выпадках нашага жыцця, аб чым сорамна замоўчваў, выступаючы тут, генеральны сакратар ААН”.

У той жа час, заўважыў Прэзідэнт, прад’яўляючы прэтэнзіі да іншых арганізацый, у тым ліку да ААН, патрабуючы ад іх больш эфектыўнай работы, краіны РН павінны задаць і сабе пытанне: а наколькі мы адзіныя і эфектыўныя ў вырашэнні аналагічных праблем?

“Бо апошнім часам адбылася інтэрвенцыя ў адносінах да дзяржаў, якія ўваходзілі і ўваходзяць у Рух недалучэння. А як адрагавалі мы? Няўжо мы, як страусы, закапаўшы галаву ў пясок, не хочам бачыць, што адбываецца вакол нас? Тады ўзнікае пытанне: што ж мы за арганізацыя, ці не паўтараем мы тыя памылкі, якія ўласцівы ААН?” — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

На яго думку, Рух недалучэння павінен актыўна садзейнічаць фарміраванню новых цэнтраў сілы, якія з’явіцца асновай для забеспячэння шматпалярнага свету.

Беларускі лідэр звярнуў увагу ўдзельнікаў форуму на неабходнасць энергічна нарошчваць эканамічнае супрацоўніцтва краін — удзельніц РН, максімальна выкарыстоўваць прэферэнцыі адна для адной. “У выніку мы ўсе выйграем. Аднаго толькі палітычнага адзінства сёння недастаткова. Патрэбны магутны эканамічны складальнік нашага Руху”, — заявіў кіраўнік дзяржавы.

У сувязі з гэтым ён прапанаваў стварыць ва ўласнай сетцы навін Руху Адзіны банк эканамічнай інфармацыі, які павінен стаць інфармацыйнай пляцоўкай для праектаў супрацоўніцтва і інтэрактыўнай базай даных аб інтарэсах і праблемах дзяржаў РН. Гэта дасць магчымасць зрабіць эканамічныя кантакты больш плённымі і мэтанакіраванымі.

Таксама Аляксандр Лукашэнка закрануў праблему павышэння рэзультатыўнасці дзейнасці ААН. “У нашых сілах зрабіць больш эфектыўнай Арганізацыю Аб’яднаных Нацый. Яна павінна служыць інтарэсам усіх дзяржаў, а не

толькі Злучаных Штатаў Амерыкі. Разам мы можам не дапусціць таго, каб Арганізацыя выкарыстоўвалася ў якасці інструмента “разборак” з краінамі, якія праводзяць незалежную палітыку”, — падкрэсліў ён.

Кіраўнік дзяржавы перакананы, што менавіта адзінства і практычныя дзеянні, якія прапаноўваюцца, дадуць магчымасць Руху ажыццявіць важныя і неабходныя праекты: наблізіцца да ліквідацыі непісьменнасці, узняць на новы ўзровень ахову здароўя, стварыць эканамічныя стымулы і магчымасці і, у канчатковым выніку, палепшыць жыццё людзей. І для гэтага ёсць усе перадумовы. “У адных краін ёсць прыродныя, у другіх — фінансавыя рэсурсы, у трэціх — неабходны людскі патэнцыял, у чацвёртых — вопыт і тэхналогіі. Злучыўшы нашы намаганні, мы можам вырашыць гэтыя праблемы”, — сказаў Прэзідэнт.

Звяртаючыся да ўдзельнікаў форуму, Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў: Беларусь знаходзіцца ў цэнтры Еўропы, але краіны — члены РН заўсёды могуць разлічваць на наша разуменне, падтрымку і дзеянні ў інтарэсах Руху. Вы можаце быць узэўнены ў тым, што Беларусь свята прыхільная да прынцыпаў нашага Руху. Мы — ваша апора ў Старым Свеце, у Еўропе”.

Выступленне беларускага боку было высока ацэнена і выклікала пазітыўныя водгукі многіх дэлегацый краін — удзельніц РН.

Насычаная праграма знаходжання Аляксандра Лукашэнка ўключала сустрэчы з кіраўнікамі дзяржаў — членаў Руху. Плённыя перагаворы адбыліся з прэзідэнтамі Венесуэлы, Ірана, Алжыра, ПАР, выконваючым абавязкі кіраўніка Кубы Раулем Кастро, а таксама прэм’ер-міністрам Малайзіі.

Нараўне з пратакольнымі сустрэчамі Прэзідэнт Беларусі ў неформальнай абстаноўцы сустраўся з многімі лідэрамі краін, якія займаюць актыўную пазіцыю ў РН і маюць вялікі эканамічны патэнцыял. Гэтыя сустрэчы, нягледзячы на іх неформальны характар, аказаліся не менш рэзультатыўнымі: ужо ў бліжэйшай перспектыве дасягнуты на вышэйшым узроўні дамоўленасці дадуць адчувальны эффект, перш за ўсё ў гандлёва-эканамічнай сферы.

Візіт Прэзідэнта Беларусі на Кубу для ўдзелу ў саміце РН знаходзіўся ў цэнтры ўвагі прадстаўнікоў замежных сродкаў масавай інфармацыі. У час знаходжання на востраве Свабоды Аляксандр Лукашэнка даў інтэрв’ю кубінскаму тэлебачанню, радыё Бі-Бі-Сі, адказаў на пытанні беларускіх і расійскіх журналістаў.

Па матэрыялах прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Прызнанне

Уручаны дзяржаўныя ўзнагароды

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка 19 верасня ўручыў дзяржаўныя ўзнагароды заслужаным людзям краіны. Ордэнаў і медалёў удастоены ветэраны, прадстаўнікі розных сфер эканомікі, культуры і мастацтва, спорту, а таксама ваеннаслужачыя.

Як паведамілі БЕЛТА ў прэс-службе кіраўніка дзяржавы, Аляксандр Лукашэнка выказаў словы ўдзячнасці ўсім, хто сваёй штодзённай працай, талентам прымянае багацце і славу Радзімы.

Прэзідэнт адзначыў вялікую ролю ветэранаў у жыцці грамадства. “Беларускае грамадскае аб’яднанне ветэранаў — самая надзейная апора нашага грамадства”, — падкрэсліў ён. Ордэнам Айчыны III ступені ўзнагароджаны старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Беларусі па адукацыі, навуцы, культуры і гуманітарных пытаннях Анатоль Новікаў, які ўзначальвае Рэспублікан-

скі савет Беларускага грамадскага аб’яднання ветэранаў.

Паводле слоў Аляксандра Лукашэнка, “выключна актуальную работу ў знешняй палітыцы краіны” праводзяць беларускія дыпламаты. За вялікі ўклад у сацыяльна-эканамічнае развіццё, паслядоўнае і няўхільнае адстойванне інтарэсаў Радзімы, фарміраванне пазітыўнага аблічча нашай дзяржавы ў краіне знаходжання ордэн Пашаны ўручаны Надзвычайнаму і Паўнамоцнаму паслу Беларусі ва Украіне Валянціну Вялічку, ордэн Айчыны II ступені — былому паслу Беларусі ў Расіі Уладзіміру Грыгор’еву.

Выстава

Як выпякаць хлеб па-сучаснаму?

У выставе “Хлебная і кандытарская справа” ў Мінску прынялі ўдзел больш за 60 прадпрыемстваў з 11 краін

У другой спецыялізаванай выставе “Хлебная і кандытарская справа”, якая 19 верасня адкрылася ў Мінску, прынялі ўдзел больш за 60 прадпрыемстваў з Беларусі, Расіі, Украіны, Францыі, Германіі, Польшчы, Швецыі, Фінляндыі, Чэхіі, Турцыі, Італіі. Выступаючы на цырымоніі яе адкрыцця, намеснік міністра сельскай гаспадаркі і харчавання, дырэктар Дэпартаменту па хлебапрадуктах Васіль Седзін адзначыў, што такія

выставы “садзейнічаюць павышэнню прафесійнага майстэрства кандытараў і хлебapéкаў, укараненню новых сучасных тэхналогій. На форуме дэманструецца самае перадавое тэхналагічнае абсталяванне, і ў кіраўнікоў прадпрыемстваў ёсць магчымасць напярэма заказваць яго ў вытворцаў”.

НА ЗДЫМКУ: на выставе “Хлебная і кандытарская справа”. Фота Максіма ГУЧАКА, БелТА.

Стасункі

Дні Беларусі ў Падмаскоўі

Дні Рэспублікі Беларусь у Маскоўскай вобласці адбудуцца 25-30 верасня.

Цэнтральнай падзеяй Дзён стане візіт прэм’ер-міністра Беларусі Сяргея Сідорскага ў Маскоўскую вобласць. Падчас візіту запланавана сустрэча кіраўніка беларускага ўрада з губернатарам Маскоўскай вобласці Барысам Громавым, наведванне выставачнага цэнтра “Крокус-сіці”, азнаямленне з працай гіпермаркетаў і спартыўных

аб’ектаў Маскоўскай вобласці.

У рамках Дзён Беларусі ў Маскоўскай вобласці таксама пройдзе Дні эканомікі Рэспублікі Беларусь, Дні культуры Беларусі, Дні беларускіх і саюзных СМІ, Дні кіно Рэспублікі Беларусь, Дні гарадоў і раёнаў Беларусі ў 42 муніцыпальных утварэннях Маскоўскай вобласці.

Фінансы

Золатавалютныя рэзервы ў рублях

Актывы ў расійскіх рублях з 1 верасня ўключаюцца ў склад міжнародных рэзерваў Беларусі ў нацыянальным вызначэнні (золатавалютныя рэзервы).

На ўнутраным валютным рынку і ў знешнегандлёвых разліках Рэспублікі Беларусь на сённяшні дзень расійскі рубель займае каля 20-30 працэнтаў ад агульнага аб’ёму і па ўзроўні скарыстоўвання саступае толькі долару ЗША.

Па меры далейшага росту даверу ў свеце да расійскага рубля і

павелічэння яго выкарыстання ў міжнародных разліках, Нацыянальным банкам Рэспублікі Беларусь ва ўстаноўленым парадку будзе разгледжана пытанне аб прыняцці рашэння па ўдзельнай вазе расійскага рубля ў структуры рэзервовых валют.

Зараз у Нацыянальным банку дзейнічаюць два варыянты правілаў разліку міжнародных рэзервовых актываў Рэспублікі Беларусь — па метадыцы МВФ і ў нацыянальным вызначэнні.

Падрыхтавала Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

НОВЫЙ МИР

Поздно вечером в воскресенье президентский самолет приземлился в Национальном аэропорту "Минск". Белорусская делегация, возглавляемая Александром Лукашенко, вернулась с Кубы, где принимала участие в 14-й встрече глав государств и правительств Движения неприсоединения. Для Беларуси саммит можно признать успешным сразу по нескольким причинам. Политологи зачастую называют современный миропорядок "Пакс американа", что означает "Мир по-американски". В Гаване ярко проявилась актуальная тенденция международных отношений: стремление к многополярности. Представители всех 118 государств, входящих в Движение неприсоединения, заявили о том, что оно также должно стать центром силы в нарождающемся миропорядке. Беларусь за сравнительно небольшой промежуток — восемь лет — своей активной позицией заслужила серьезный авторитет в Движении неприсоединения. Все те дни, пока в Гаване находилась белорусская делегация, к ней было приковано повышенное внимание. Президент несколько раз выступал с трибуны Центра международных конгрессов и дал несколько интервью. Один из самых главных итогов саммита для Беларуси — это мощный импульс двусторонним отношениям с государствами, руководители которых в эти дни находились на Кубе. Александр Лукашенко встретился с руководителями Алжира, Венесуэлы, Ирана, Кубы, Малайзии и ЮАР.

Распад Советского Союза для кубинцев стал настоящей катастрофой, даже большей, чем для 15 республик. Без экономической поддержки Москвы остров Свободы оказался брошен на произвол судьбы. А судьба государства, если верить геополитикам, — это его география... В условиях жесточайшей блокады со стороны США всего 300 километров, отделяющие Гавану от Майами, могли сыграть роковую роль. Однако, как рассказывают люди знающие, в последние годы Куба сделала несколько внушительных шагов вперед. Курорт Варадеро с лучшими в мире пляжами открылся миру во второй раз после того, как много лет назад это впервые сделал миллиардер Дюпон. Не менее, а возможно, и более важное открытие было сделано в море — на шельфе обнаружена нефть. Но, видимо, главные перемены для Кубы происходят в области международных отношений: Соединенные Штаты — по-прежнему самое мощное в экономическом и военном плане государство, но их гегемония в мировой политике подвергается сегодня серьезной ревизии. 14-я конференция Движения неприсоединения, проходившая в Га-

Инициативы Президента на саммите Движения неприсоединения в Гаване поддержали делегации всех 118 государств-участников

ване всю прошлую неделю, конечно же, не сделала мир в одночасье многополярным, но четко обозначила эту наметившуюся тенденцию.

Любопытно, что участники саммита часто с трибуны именовали себя Югом, а тех, с кем вели заочную дискуссию, соответственно Севером. Однако Александр Лукашенко, возглавлявший делегацию Беларуси, в одном из многочисленных интервью, данных им в Гаване, не согласился с таким делением. И думается, что дело здесь не только в том, что Беларусь — единственную страну Европы, являющуюся полноправным членом Движения неприсоединения, — трудно отнести к мировому Югу. Конечно же, дело не только в географии. Контекст здесь гораздо шире.

ГЛОБАЛЬНЫЙ КОНТЕКСТ

Важнейшей целью все 118 государств провозгласили скорейший переход от монополярного к более справедливому многополярному миру. Из-за этого единства мнений выступления участников саммита были во многом созвучны. В этом смысле интересы организации практически совпадают с другими центрами силы вроде Евросоюза, Китая или России. Взять, к примеру, Европу — ближайшего политического и вообще культурологического союзника США. Тем не менее даже высший представитель ЕС по вопросам внешней политики и бывший генсек НАТО Хавьер Солана, которого никак не заподозришь в антипатии к Вашингтону, говорит сегодня так: "США могут быть важной державой, даже супердержавой. Но число и свойство проблем, которые ныне стоят перед нами, не допускают их решения одной-единственной державой. Поэтому нам нужен многополярный мир".

Очевидно, в этом, глобальном, контексте то, о чем говорилось в Гаване, в том числе и представителями белорусской делегации, было созвучно и общемировым, и

общеевропейским интересам.

Кстати, можно сказать, что Движение неприсоединения — это несколько уменьшенная модель более справедливого миропорядка. В том смысле, что здесь на одинаковых правах (все решения принимаются консенсусом, т.е. правом вето обладает каждый) представлены и миллиардная Индия, и малоизвестное неспециалистам островное государство Вануату. Конечно, в большом мире действуют другие законы, но, похоже, ситуация меняется.

Пример — восприятие ядерной программы Ирана. До сих пор как будто существовало лишь мнение так называемой шестерки стран — постоянных членов Совета Безопасности ООН плюс Германия. На их фоне терялись голоса остальных членов мирового сообщества, которые вроде как и не молчали. Но совсем другое дело, когда об этом говорят сразу более 60 процентов государств-членов ООН. В декларации кубинского саммита среди прочего содержится призыв к мирному урегулированию иранской ядерной проблемы. Согласитесь, такое консолидированное мнение государств-членов Движения неприсоединения существенно меняет расстановку сил при дальнейшем обсуждении проблемы в стенах ООН.

К слову, в итоговом документе гаванской встречи в верхах нашли свое отражение и инициативы Президента, выдвинутые им ровно год назад в Нью-Йорке — на саммите ООН. Например, неприсоединившиеся государства согласились не признавать односторонние экономические санкции и другие меры, направленные на оказание давления на другие страны. А также договорились способствовать признанию многообразия путей развития и заявили о необходимости коллективной борьбы с рабством и торговлей людьми.

92-страничный документ, в котором содержатся и другие призывы, в частности демократизировать ООН и

Совбез, станет программой Движения неприсоединения на последующие три года. До следующего саммита в Египте в 2009 году.

Министр иностранных дел Беларуси Сергей Мартынов в беседе с журналистами заявил, что в истории Движения неприсоединения наступил новый этап. Суть перемены в том, что государствам членам не только осознают необходимость перехода к многополярному миру, но и обладают реальными рычагами.

...И вот что еще хотелось бы отметить. Несмотря на по-прежнему горячие заявления, звучавшие в Гаване, а также холодные комментарии западных СМИ, конфронтация между развивающимся и развитым миром — это явно ошибочный, тупиковый путь. Скорее, саммит следует рассматривать как некое предупреждение. Александр Лукашенко в Гаване несколько раз отмечал, что сегодня богатые страны крайне нуждаются в развивающемся мире, поскольку не могут дальше прогрессировать без его ресурсов. И в сложившейся ситуации требуются новые механизмы взаимоотношений. "Страны Латинской Америки, Африки сегодня уже традиционными мерами — путем оружия и давления — в поле собственных интересов не удержишь. Надо договариваться. В противном случае развивающиеся страны обойдутся и без богатых государств. Настало время сильным странам менять свою политику", — подчеркнул Президент.

ДИПЛОМАТИЯ В КУБЕ

Самое высокое здание в том районе, где проходил саммит, — это здание бывшего советского посольства, ныне российского. Моих собеседников-кубинцев через одного звали Алеша, Наташа или Иван. Советское влияние здесь ощущается повсюду, соответственно и ко всему постсоветскому здесь отношение особое. Однако это все, если так можно выразиться, аванс прошлого, который легко исчерпаем. В заставке местного телеканала,

представляющей на карте мира все страны, ранее принимавшие конференции Движения неприсоединения, канувшая в Лету Югославия почему-то оказалась на месте Украины...

Думается, с Беларусью такая ошибка здесь никогда бы не произошла. Листая местный журнал, обратил внимание на статью о недавнем визите премьер-министра Сергея Сидорского. Новый информационный повод — и кубинское телевидение записывает почти часовую беседу с Александром Лукашенко... Довелось видеть, с каким интересом наблюдали журналисты из разных стран трансляцию выступления Президента с трибуны Центра международных конгрессов. Решил поделиться впечатлениями с иностранными коллегами, многие из которых Александра Лукашенко слушали впервые. Рефреном звучало: выступление Президента Беларуси выгодно отличалось практической направленностью, в то время как многие коллеги из южных стран скорее брали темпераментом...

Президент предложил разработать программу действий по формированию многополярного мира. Сила Движения неприсоединения, по его мнению, в единстве: "Оно должно решительно вставать на политическую защиту своих членов, подвергшихся внешнему давлению или агрессии. Сплоченной должна быть наша позиция в рамках ООН и других международных организациях".

Не менее важно, по словам Александра Лукашенко, наращивать экономическое сотрудничество стран-участниц, максимально использовать преференции друг для друга: "В итоге мы все выигрываем. Одного только политического единства сегодня недостаточно. Нужна мощная экономическая составляющая нашего движения". Президент предложил создать банк информации об экономических интересах и проблемах государств, который должен стать площадкой для проектов сотрудничества.

Без преувеличения саммит стал таковым для Беларуси. 18-часовой перелет между Минском и Гаваной сэкономил многие часы тех перелетов, которые пришлось бы совершить, не представь возможность провести переговоры на Кубе. Александр Лукашенко встретился с Президентом Ирана Махмудом Ахмадинежадом — одним из главных ньюсмейкеров мероприятия. А также с премьер-министром Малайзии Абдуллой Ахмадом Бадави, сдавшим полномочия председателя Движения и принявшим их Раулем Кастро, временно заменяющим брата на высшем государственном посту Кубы. Кроме того, Александр Лукашенко встретился с Президентом Алжира Абдельазизом Бутефликой и Президентом ЮАР Табо Мбеки.

Дольше всего длились переговоры с Президентом Венесуэлы, которые стали логическим продолжением диалога, начатого в Минске во время недавнего визита Уго Чавеса. В кубинской столице был подписан Меморандум о взаимопонимании между Беларусью и Венесуэлой о создании совместной Комиссии высокого уровня, сопредседателем которой с белорусской стороны является Государственный секретарь Совета Безопасности Виктор Шейман, недавно побывавший в Каракасе.

К слову, в интервью Первому Национальному телеканалу он рассказал о результатах того визита. Говоря о военно-техническом сотрудничестве, Виктор Шейман отметил, что подписал ряд соглашений, реализация которых позволит получить экономический эффект на сумму свыше 1 миллиарда долларов. Кроме того, Беларусь сможет добывать в Венесуэле 10 миллионов тонн нефти в год. Хорошие перспективы просматриваются и по другим направлениям.

...Говоря же об итогах своих переговоров в Гаване, Александр Лукашенко рассказал, что в этом и следующие годы он посетит с визитами Малайзию, Вьетнам, ЮАР, Венесуэлу, Египет, Алжир и Иран. Как отметил Президент, сегодня в дипломатии Беларусь выстраивает так называемую "внешнюю дугу". Страна, по его словам, плодотворно сотрудничает с Россией, поддерживает торговые-экономические отношения с ЕС. Но вместе с тем намерена возвращать утраченные позиции в тех государствах, "которые знают Беларусь еще по Советскому Союзу". Каждый из этих векторов нацелен на построение добрых, взаимовыгодных, равноправных взаимоотношений.

Игорь КОЛЬЧЕНКО, "СБ".
Гавана — Минск.
НА СНИМКЕ: участники саммита.
Фото БелТА.

С павалі дзеткі-анёлы з калектыву эстраднай песні Таццяны Молчан на прэзентацыі кнігі-альбома “Усяленскі сад” (ГР прадстаўляў яго ў № 25-26. 2006), выказваючы сваю любоў і быццам нагадваючы маці-Беларусі пра тое, што трэба клапаціцца аб кожным сваім дзіцяці.

На вечарыну ў Дом дружбы (Захарава, 28) прыйшлі амаль усе,

хто спрычыніўся да стварэння гэтага унікальнага выдання. Кожны трымаў слова, падрыхтаваў падарункі, а таксама атрымаў на добры ўспамін з рук кіраўніка праекта Наталлі Палюковай экзэмпляр “Усяленскага саду”. Наталля Георгіеўна марыла, каб галасы дзяцей, што пакутуюць ад наступстваў чарнобыльскай катастрофы, пачулі не толькі ў Беларусі. Яе мара

Беларусь, мы твае беларусінкі...

збылася: кнігу-альбом атрымалі ў падарунак 53 краіны свету. НА ЗДЫМКАХ: Пасол Яе Вялікасці Вялікабрытаніі Брайн БЭНЭТ (пастаянны ўдзельнік дабрачынных мерапрыемстваў, што ладзіць Н.Палюкова, на прэзентацыі выканаў рускі раманс “Я вострел вас...” і песню “Моя любовь тебя хранит”, у аснову якой легла рэальная гісторыя кахання беларускай дзяўчыны Наталлі Птушко і амерыканскага юнака Пола Мора) і прэзідэнт Ротары клуба Мінск Сіці Любоў ЗАГОРСКАЯ; спявае калектыв эстраднай песні Таццяны Молчан; вучні школы №30 горада Мінска дораць карціны ў стылі бацік, зробленыя сваімі рукамі, дзецям з радыяцыйных раёнаў, якія аздараўляюцца ў ДРАЦы “Ждановічы”.

Святлана КАРПУЧОК.

Чым адрозніваецца беларускі дзіцячы садок ад нямецкага?

— Сама сабой узнікае думка: чаму менавіта беларусаў запрасілі ў Берлін?

— У нас ёсць вопыт, якім можна падзяліцца з замежнымі краінамі, раскажаць ім пра існуючую ў Беларусі сістэму дашкольнай адукацыі. І прыняць самы актыўны ўдзел у абмеркаванні зладзённых праблем, з якімі сутыкаюцца як нямецкія, так і айчынныя педагогі.

— Якія ўражанні ад наведвання замежнага дзіцячага садка?

— Я і яшчэ шэсць чалавек (мы былі падзелены на групы) наведалі дзіцячы сад са спартыўным ухілам. У ім — 12-гадзінны рэжым работы.

У Германіі дзіцячыя сады працуюць, як правіла, па розных графіках і праграмах. Бацькі самі выбіраюць, куды аддаць дзіця і якая ўстанова ім лепш падыходзіць. Вельмі часта на выбар уплывае сямейны бюджэт. У Германіі знаходжанне дзіцяці ў садку каштуе вельмі дорага. Сям'я плаціць 13 працэнтаў ад агульнага фінансавання.

Трапіць у сад тут значна цяжэй, чым у Беларусі. Спачатку правяраецца вашу плаціжасцельнасць, разгледзяць заяву і толькі пасля вырашаць — браць дзіця ці не.

У дзіцячым садку, у асноўным, наглядаюць за дзецьмі. Самае вялікае значэнне тут надаецца гульні. Праз гульні дзеці вучацца і пазнаюць свет. Нядаўна міжнародныя спецыялісты падчас праверкі на праграме паставілі нямецкім дашкольным установам высокую адзнаку.

Немцы — людзі сур'ёзныя і патрабавальныя. Яны твараюць павярнуліся да існуючай праблемы і пачалі ладзіць абмен вопытам з іншымі краінамі.

— А што яшчэ адрознівае дзіцячы сад у Берліне ад нашага?

— Там у групе значна менш дзяцей. Калі гэта дзятва да двух гадоў, то група, якая знаходзіцца ў садку цэлы дзень, налічвае толькі шэсць чалавек. Пасля трох гадоў — сем чалавек. А калі дзеці такога ўзросту знаходзяцца ва ўстанове толькі пяць гадоў, то колькасць дзяцей у групе павялічваецца да дзесяці. Дарэчы, у Германіі няма абавязковага фіксаванага “ціхага” часу. Калі дзіця хоча, яно можа ўвогуле не спаць днём. А для тых, хто выбірае паслябедзенны сон, у групе ёсць спецыяльныя матрацы, але няма спальняў, традыцыйных для нашых дашкольных устаноў.

Кожны нямецкі выхавальнік лі-

чыць, што яго справа — вырасціць дзіця. Па афіцыйнай дамоўленасці з нямецкімі партнёрамі “Урбан-Сацыял” у рамках развіцця сяброўскіх сувязяў паміж Мінскам і раёнам Марцан-Хелерсдорф горада Берліна, УП “Маладзёжная сацыяльная служба” арганізавала тыднёвую паездку групы беларускіх спецыялістаў у Германію. У яе ўваходзілі супрацоўніцы ўстановаў дашкольнай адукацыі, сацыяльныя работнікі, інспектары і кіраўнікі маладзёжных арганізацый Мінскай, Віцебскай, Гродзенскай і Гомельскай абласцей. За мяжу адправілася 36 чалавек. У складзе гэтай групы была і метадыст дашкольнай адукацыі Дзятлаўскага райвыканкама Гродзенскай вобласці Анжаліка КУХТА. Наш пазаштатны карэспандэнт Іосіф ЗАЯЦ сустрэўся з ёй.

цяці. А галоўны паказчык якасці такой работы — добры настрой і маральны стан выхаванцаў, таму, калі дзіця падчас гульні вырашыць паісці ў басейн (ён звычайна ёсць у садку), яму не адмовяць, а збяруць групу жадаючых і павядуць.

Яшчэ адна асаблівасць — адсутнасць межаў паміж групамі. Дзверы тут заўсёды адчынены, і старэйшыя дзеці могуць прыйсці пагуляць з малодшымі. Гэта асабліва карысна для дашкольнікаў, бо ў большасці нямецкіх сем'яў адно або два дзіцяці.

— А што самае актуальнае для вас і вашых замежных калегаў?

— Практыка сведчыць, што асноўныя праблемы дашкольнай адукацыі ў нас аднолькавыя — гэта павышэнне якасці і даступнасць дашкольнай адукацыі. І хоць вырашаюцца яны па-рознаму, рухаемся ўсё ж мы ў адным накірунку.

— А што карыснага вы “здабылі” для сябе асабіста?

— Нашы сустрэчы запамінальныя. Было вельмі цікава даведацца, як ладзіцца ў нямецкіх калег работа з бацькамі; як знайсці новыя, сучасныя, навукова абгрунтаваныя формы і метады дашкольнай адукацыі...

Вельмі спадабалася гульнівае асяроддзе ў дашкольных установах, шырокае выкарыстанне разнастайных наглядных дапаможнікаў і іншае. А галоўнае ад паездкі ў Германію — радысць і карысць ад сустрэч з людзьмі, разам з якімі робіш агульную справу, выходзіць нашы будучыню.

Шведскі варыянт паходжання “Русі”

— Сяргей, адкуль вы так добра ведаеце рускую мову?

— Мая маці — украінка. Яна — з паўночна-ўсходняй Украіны, з Харкаўскай вобласці. Дома я размаўляю з маці па-руску. Мае бацькі пазнаёміліся ў Маскве. Тама вучыўся там. А мама прыехала ў Маскву падчас студэнцкіх каникулаў. Зараз я жыю ў паўднёвай Швецыі, у горадзе Лундзе, які знаходзіцца ад Стакольма на адлегласці каля 500 кіламетраў. Зрэшты, Швецыя цягнуецца ад поўначы да поўдня на 1 600 кіламетраў.

— А чаму вы зацікавіліся тэмай Беларуска-расійскіх узаемаадносін?

— У нас свабодны выбар, трэба абраць тэму і ўзгадніць яе з кіраўніком, які павінен ацаніць, наколькі яна будзе запатрабавана і апраўдана з навуковага пункту гледжання. Мой кіраўнік вырашыў, што пытанні беларуска-расійскіх адносін, развіццё Саюзнай дзяржавы, якія зацікавілі мяне, вартыя даследавання. Я атрымаў стыпендыю Шведскага інстытута, які дапамагае шведам вучыцца за мяжой. Шведскі інстытут таксама стаіць на мэце прапагандаваць шведскую культуру ў свеце, дае магчымасць замежным студэнтам вучыцца ў Швецыі. Мой бацька, калі вучыўся ў Маскве, атрымаў стыпендыю Шведскага інстытута. Гэта арганізацыя мае даўнія традыцыі і аўтарытэт у свеце.

— Чым вас прываблівае палітолагія?

— Мне цікава вывучаць тэмы працэсы, якія адбываюцца ў грамадстве. У Швецыі многія імкнучыся атрымаць прафесію палітолага. Праўда, тых, хто вучыцца на эканамістаў і юрыстаў больш, гэтыя спецыялісты вельмі запатрабаваныя.

— Ці бывалі дагэтуль у Беларусі?

— Не, не бываў. Да прыезду ў Беларусь няшмат ведаў пра вашу краіну. Ведаў, што гэта была рэспубліка Савецкага Саюза, што яна моцна пацярпела падчас Другой сусветнай вайны, ад чарнобыльскай катастрофы.

— А вам часта даводзіцца бываць на Радзіме сваёй маці — ва Украіне?

— Так. Я даволі часта бываю ва Украіне. Там ў мяне жыве бабуля, сваякі.

— Наколькі вядома, у Швецыі цікавацца да Беларусі ўзрасла пасля перамогі беларускай нацыянальнай зборнай па хакею над шведскай...

— Так. Тады пра Беларусь і беларусаў шмат пісалі шведскія газеты.

— Якія першыя ўражанні ад нашай краіны?

— Прызнаюся, хоць да майго прыезду сюды чытаў кнігі па гісторыі вашай краіны, я ўсё-такі мала ведаў пра Беларусь. Думаў, што гэта краіна будзе падобная на Расію, з такімі ж традыцыямі і звычай-

ямі. Але, насамрэч, мае ўяўленні былі даволі павярхоўныя. Аказалася, што беларусы — самабытны народ, з багатай гісторыяй, які мае сваю мову, культуру. Цікавай мне падалася архітэктура Мінска. У парананні з маім родным горадам Лундам з насельніцтвам каля ста тысяч чалавек, дзе мноства яго жыхароў ездзяць на веласіпэдах, двухмільённы Мінск аказваўся горадам з напружаным рухам і рытмам жыцця.

Беларускія студэнты цікавацца прапанаванай ім тэматыкай. Многіх прываблівае і шведская мова, якая выкладаецца на факультэце міжнародных адносін. Яе выкладаюць беларускія спецыялісты. Я быў на занятках і лічу, што беларускія выкладчыкі добра ведаюць шведскую мову і даюць добрыя веды студэнтам. Збіраючы матэрыял для сваёй дыпломнай працы, наведваў бібліятэкі, вывучаў газетныя артыкулы, прысвечаныя Саюзу Беларусаў і Расіі. Увогуле, імкнуўся карыстацца рознымі крыніцамі. Па-раўноўваю шлях, які распачала Беларусь у эканамічнай сферы пасля атрымання незалежнасці з тымі захадамі, якія зрабіла Швецыя дзеля дасягнення высокага эканамічнага развіцця. Не дзіўна, што ў Беларусі цікавацца Швецыяй і яе вопытам. Я звярнуў увагу на тое, што многія ў вашай краіне вучаюць шведскую мову. У Беларуска-расійскім універсітэце праходзіць Дні шведскай культуры. Дзякуючы ім, беларусы маюць магчымасць пазнаёміцца са шведскім кіно, мастацтвам, шведскай сістэмай адукацыі. На маю думку, беларуска-шведскія культурныя стасункі развіваюцца даволі дынамічна.

— Цікава даведацца, хто са шведскіх навукоўцаў займаецца беларусістыкай?

— У Лундскім універсітэце працуе Барбара Тонквіст-Плева — аўтар кнігі па гісторыі Беларусі. Я, дарэчы, карыстаўся ёю пры напісанні сваёй працы. Ва ўніверсітэце горада Унсала працуе даследчык, беларус па паходжанні, які займаецца вывучэннем гістарычных узаемаадносін паміж Швецыяй і Беларуссю. Сваю дысертацыю ён напісаў на беларускай мове. Аднак не магу сказаць, што гэты накірунак у Швецыі надта актыўна развіваецца. Ён толькі пачынае складвацца.

Палітолаг Сяргей

ЛІНДКВІСТ прыехаў у

Беларусь са Швецыі, стажы-

раваўся на міжнародным факуль-

тэце Беларускага дзяржаўнага уні-

версітэта, вёў курс па гісторыі Швецыі і

адначасова займаўся сваёй дыпломнай

працай, якая прысвечалася нашай краі-

не, яе гісторыі, Саюзу Беларусаў і Расіі.

Сяргей добра размаўляе па-руску,

ён — разважлівы і цікавы сураз-

моўца, хоча і далей займацца

вывучэннем беларуска-

шведскіх стасункаў.

— Ці знаходзіце вы агульнае ў гісторыі нашых народаў?

— Муціць, па характары беларусы і шведы некалькі адрозніваюцца. Аднак шмат у чым падобныя на шведскія і традыцыі. У нашай краіне многія ведаюць пра князя Ру-

рыка, пра паходы вікін-

гаў на поўдзень, у Візантыю,

пра тое, што шлях іх праходзіў праз По-

лацк і іншыя беларускія тэрыторыі. На

поўначы ад Стакольма знаходзіцца мяс-

овасць, якая называецца Руслаген. Існуе

тэорыя, паводле якой сцвярджалася, што

назва “Русь” паходзіць адтуль. У тэя

часы вікінгаў называлі русамі. Цікава апі-

сць гэты перыяд — з IX па XI стагод-

дзе — у сваёй манарграфіі “Паходы вікін-

гаў на Усход”, перакладзенай на беларус-

кую мову, шведскі археолаг і спецыяліст

на часах вікінгаў Інмар Ясан, які працуе

ў Стакольмскім універсітэце. Скандына-

ваў тады называлі часта росамі або русамі.

— У старажытнарускім летапісе “Апо-

весце мінных гадоў” можна прачытаць,

што ў 862 годзе быў трывожны час. Было

вырашана запрасіць князя з другога бера-

га Балтыйскага мора. Мясцовыя жыхары

зварнуліся да варагаў, а дакладней, да

тых, хто называў сябе русамі, і запрасілі

Рурыка і яго двух братоў кіраваць краі-

най. Тыя прыйшлі “з усёй Руссю”, і Рурык

пасляўся ў Ноўгарадзе. Пасля праўленне

перайшло да яго сына Алега, які зрабіў

Кіеў цэнтрам дзяржавы. На старажытных

скандынаўскіх камянях занатаваны на-

звы многіх усходнеўрапейскіх гарадоў. Кіеў

называўся — Конугард, Полацк — Па-

лтэск'я.

— Першым беларускім князем, якога прыгадваюць старажытныя летапісы, быў Развалод, які “прышоў з-за мора” і валадарыў у Полацку ў X стагоддзі. Навукоўцы лічаць, што Развалод быў скандынаўскага паходжання...

— Сапраўды, гэта цікавы факт. Яшчэ шмат застаецца нераскрытага, недаследаванага ў беларуска-шведскіх узаемаадносін. І беларусы, і шведы, якія прысвечваюць сябе навуцы, безумоўна, ёсць над чым працаваць.

Нам трэба супрацоўнічаць і ажыццяўляць сумесныя культуралагічныя праекты, у тым ліку, і ў гістарычным плане.

Наталля МАЗУР.

Татьяна БЕЙ, заместитель председателя Белорусского общественного объединения украинцев "Ватра", руководитель отделения культурно-просветительского украинского общества "Обрій" ("Горизонт"):

"В Украине мы представляем Беларусь"

День польской культуры ў Браславе

10 верасня ў Браславе адбыўся День польской культуры, яго праводзіў Браслаўскі раённы аддзел грамадскага аб'яднання "Саюз палякаў на Беларусі".

У свяце прынялі ўдзел намеснік старшыні Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь Уладзімір Ламека, намеснік старшыні Віцебскага аблвыканкама Пётр Южык, а таксама інспектар па Віцебскай вобласці ўпраўлення па справах дзяржаўных органаў Савета Міністраў Беларусі Лявон Яхнавец.

Для арганізацыі гэтага свята шмат зрабілі мясцовыя ўлады, асабіста старшыня Браслаўскага райвыканкама Уладзімір Лакомы і яго намеснік Ніна Кучынская.

Пачалося свята з ўрачыстай імшы ў касцёле, дзе таксама былі прадстаўнікі ўладных структур, старшыня грамадскага аб'яднання "Саюз палякаў на Беларусі" Іосіф Лучнік, грамадскасць горада Браслава.

У мерапрыемстве прынялі ўдзел мастацкія калектывы грамадскага аб'яднання "Саюз палякаў на Беларусі", гурты і асобныя выканаўцы ўстаноў культуры Віцебскай вобласці: у рэпертуары многіх ёсць польскія песні, музыка, харэаграфія, паэзія. Пры фінансавай падтрымцы Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў на свята быў запрошаны польскі спявак беларускага паходжання Андрэй Парманчук, стывендыят Міністэрства культуры Польшчы, лаўрэат многіх міжнародных фестываляў, які выконваў польскія песні. На выставе народных промыслаў былі прадстаўлены жывапіс, дэкаратыўна-прыкладное мастацтва, нацыянальная кухня і іншае.

У Доме польскім кіраўніцтвам аблвыканкама, Браслаўскага райвыканкама сумесна з актывам раённага аддзела "Саюз палякаў на Беларусі" абмеркаваны актуальныя пытанні, сярод якіх — утрыманне Дамой польскіх у Віцебскай вобласці.

Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

— Татьяна Павловна, расскажите, пожалуйста, как вы попали в Беларусь?

— Родилась в городе Винница, училась в русской школе, фольклорное воспитание получила от бабушки. У нас была большая украинская семья. Отец — украинец, мать — белоруска. Мама пыталась привить мне белорусскую культуру, немного знала язык, кухню, но, живя в украинской среде, впитывала ее культуру. Всю жизнь мечтала работать в библиотеке, хотя по образованию инженер. В 1977 году вышла замуж за украинца, и муж-военный увез в Беларусь. Работала программистом в Институте тепло- и массообмена Академии наук, потом инженером в геодезической экспедиции в Колодищах. С 1988 года работаю в библиотеке. У меня двое детей — сын и дочь. Дочь Марина по образованию юрист, но занимается еще и живописью. Вышла замуж за гражданина Германии и живет сейчас на родине мужа. Она занята своими художественными проектами и журналистикой, пока контактов со своими земляками нешла. Сын Александр в этом году окончил филфак БГУ, работает в лаборатории технического оснащения, а также в Союзе фольклористов у Василия Литвинки. Занимается компьютерной лингвистикой, созданием сайтов. Муж Сергей Владимирович — подполковник в отставке.

— Скажите, пожалуйста, вы наполовину украинка, муж — украинец, как вы прижились здесь?

— У нас слова "прижились" в лексиконе нет. Мы влились нормально в белорусскую среду. А еще я очень полюбила красивый по звучанию, мелодичный белорусский язык. Зачитываюсь Владимиром Короткевичем, даже статьи в нашу районную газету пишу на белорусском языке. Каждую неделю езжу в Минск, где у

памятника Янке Купале проводяться чтения его стихов. Стараемся такими чтениями поддерживать белорусскую культуру. Символично, что клуб чтецов называется "Аматыры творчасці Купалы і Шаўчэнка". Дети, конечно же, знают язык, изучали его в школе. Мы все граждане Республики Беларусь. И никакого негатива по отношению к себе никогда не ощущали.

— Скажите, пожалуйста, вы в Беларуси находитесь с 1977 года, была ли необходимость создания тогда украинского объединения или такая необходимость появилась именно с распадом СССР?

— Потребность создания такого объединения была. Конечно же, у меня, как у всех, кто приехал из другой страны на постоянное место жительства в Беларусь, была тоска по своей родине. Выписывала украинские газеты, журналы, каждый год ездила домой. Но до распада Союза была занята семьей. Муж работал по 25 часов в сутки. Вместе с ним часто бывала за границей — жила в Ливии, во Франции. Но даже в Париже скучала по дому, по своей работе.

Потом наступил другой период, когда я увлеклась общественной работой и в 1992 году мы зарегистрировали наше объединение "Обрій".

— Чем занимается ваш коллектив?

— Шли этапами к тому, что имеем сейчас. Когда зарегистрировали объединение, у нас было помещение, где мы могли все собраться — это Колодищанская библиотека. Здесь и теперь — центр нашего культурно-просветительского украинского общества "Обрій".

Колодищи — городок геофизиков. В поселке расположена Центральная геофизическая экспедиция, а полевые партии разбросаны по всей Беларуси. Специалисты — выпускники Ивано-Франковского

института нефти и газа. Беларусь не готовила таких специалистов, все приехали с Украины. Мне легко работать с людьми, которые близки по духу. Много вечеров мы проводим вместе с белорусским общественным объединением украинцев "Ватра" в Доме дружбы, Доме ветеранов. Много лет являюсь ведущей наших сборных концертов.

Затем нам стало мало таких вечеров, возникла необходимость в чем-то большем. Наладили сотрудничество с музыкальным театром "Надежда" колодищанского Дома культуры. Все члены этого коллектива, их родители, а также директор клуба Л. Жилко, хореограф И. Нестерчук, режиссер Т. Головки входят в объединение "Обрій". Мы вместе с ними поставили несколько украинских номеров. Детям это очень понравилось, тем более, что все они — граждане Беларуси украинского происхождения. Мне интересно работать с молодежью.

В 2004 году приняли участие в Международном фестивале творчества детей зарубежного украинства, посвященного 190-летию со дня рождения Тараса Шевченко, который прошел в Украине. Юные артисты из России, Канады, Эстонии, Литвы, Казахстана, Новой Зеландии, Хорватии, Румынии и других стран приехали на землю своих предков, чтобы почтить память великого украинского поэта. Беларусь на этом форуме представляли музыкальный театр "Надежда" и украинское общество "Обрій". Торжественное открытие международного детского форума представляли музыкальный театр оперы и балета в Киеве. А дальше юных артистов из разных стран мира ждала насыщенная программа в Черкассах, Шевченково. Завершился яркий праздник украинской культуры в Каневе — городе, где на Тарасовой горе спит вечным сном Кобзарь.

Домой в Беларусь мы привезли дипломы от организаторов форума, от украинского Всемирного координационного совета, от общества "Україна — світ". А главное — адреса новых друзей.

Участникам театра очень интересно работать по украинской программе. Всегда выступаем на всех мероприятиях в Колодищах и в Минске, на общих наших украинских праздниках. В прошлом году мы выступили с украинской программой на областном туре Республиканского фестиваля национальных культур в городе Молодечно и там получили звание лауреатов. Принимали участие в VI Всебелорусском фестивале национальных культур в Гродно, выступали на пяти площадках. Тот эмоциональный накал,

который дают участники этого коллектива, распространяется на всех зрителей.

Мы работаем с театром, проводим поэтические, музыкальные вечера. Кроме того, принимаем участие в программе "Супольнасць", которую ведет Лилия Коршун на Белорусском радио.

В этом году участвовали в фестивале "Славянский базар в Витебске", и нас попросили выступить на заключительном концерте. После этого мы были приглашены Николаевским областным отделением общества связей с украинцами за пределами Украины "Україна — світ" на II международный фестиваль "Зори над Бугом", который проходил в Украине в городах Николаев и Очаков. Нас при-

гласили как украинский коллектив, который успешно работает много лет на ниве возрождения и развития украинской культуры. Кроме нашего театра, еще были украинские коллективы из Молодечно, Бобруйска и Бреста, а также представители украинской диаспоры из Канады, России, Молдовы и других стран. На этом фестивале мы получили несколько дипломов.

В начале сентября подростки, изучающие украинский язык в Беларуси, были приглашены на II международный лагерь "Оболонь — 2006", который проходил в Киеве, где они представляли культуру нашей страны. Показали белорусскую культуру и параллельно украинскую, их взаимосвязь. На этом фестивале были представители Швеции, России, Румынии, Греции и других стран. Всего приняли участие 150 человек. Я была руководителем всех этих мероприятий.

Кроме этого, приглашала украинских детей из школы, где сама когда-то училась, в Беларусь. Здесь мы организовали им экскурсию по городу, в Хатынь, на Курган Славы, походы в минские театры, общение с нашими детьми, провели различные культурные мероприятия. Я это делала для того, чтобы показать украинским детям Беларусь, ее культуру, традиции, чтобы у них было объективное мнение о нашей стране.

— Какие планы на будущее, личные и общественные?

— 23-27 октября в Киеве состоится фестиваль театральных коллективов. Я везу туда два коллектива из Колодищ: музыкальный театр "Надежда" и "Обрій". Мы будем представлять Беларусь. Еще нужно подготовить новые номера для следующего тура VII Всебелорусского фестиваля национальных культур. Кроме этого, мы ведь постоянно участвуем во всех мероприятиях, связанных с культурой Украины. Еще у нас работала воскресная школа, где я читала народоведение, украинскую литературу, язык, историю. Два раза в неделю школа работала для детей, было очень интересно и родителям. Они приходили, слушали. В этом году школа продолжит свою работу.

— Татьяна Павловна, скажите, пожалуйста, откуда вы берете силы, энергию, чтобы успевать все это делать?

— Нам большую поддержку оказывает Комитет по делам религий и национальностей при Совете Министров Республики Беларусь, Республиканский центр национальных культур, отдел культуры Минского райисполкома, Колодищанский сельский совет в лице председателя Татьяны Бонда. Все государственные структуры заинтересованы, чтобы мы работали, вносили вклад в белорусскую культуру.

Но, конечно же, существуют и проблемы. Хотелось бы, чтобы был дом, где у каждого объединения — свое помещение, где бы мы все могли собираться, проводить различные совместные мероприятия, чтобы была программа на телевидении, рассказывающая обо всех национальностях, проживающих на территории Беларуси. Все мы патриоты Беларуси, мы граждане Беларуси, мы работаем на Беларусь, мы делаем ее культуру многоцветной.

Беседовала Валентина ГРИШКЕВИЧ. НА СНИМКАХ: Татьяна БЕЙ; украинский детский праздник.

Фото с архива Татьяны БЕЙ.

ДАР БАЗЫЛЯ БЕЛАКАЗОВІЧА БЕЛАРУСІ

У пачатку верасня Мінск наведаў Базыль БЕЛАКАЗОВІЧ — беларус па паходжанні, вядомы польскі вучоны ў галіне славянскай філалогіі, даследчык беларускай літаратуры XIX стагоддзя і творчасці польска-беларускіх пісьменнікаў, прафесар Варшаўскага ўніверсітэта, а з 1973 года — адзін з кіраўнікоў Інстытута славяназнаўства Польскай акадэміі навук, які з 1975 года быў галоўным рэдактарам часопіса "Slavia Orientalis" ("Усходнеславянская філалогія"). Мэта прыезду — перадача Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі і Беларускаму дзяржаўнаму архіву-музею літаратуры і мастацтва каля 300 асобнікаў гістарычнай, навукова-папулярнай літаратуры, дакументаў з асабістага архіва. На цырымоніі дарэння прысутнічала наш карэспандэнт Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

У паездцы вучонага суправаджаў саветнік па культуры Пасольства Беларусі ў Польшчы Тадэвуш Стружэцкі. Перад цырымоніяй перадачы Базыльм Белаказовічам матэрыялаў з асабістага архіва і бібліятэкі ён прадставіў прафесара прысутным журналістам і знамчыў:

— Некалькі гадоў таму Міністэрствам замежных спраў была распрацавана праграма па вяртанні ў Рэспубліку Беларусь гістарычнай і культурнай спадчыны, якая па розных абставінах аказалася за яе межамі. Праграма паспяхова рэалізуецца. У Рэспубліцы Польшчы жыве шмат беларусаў, і многія з іх сталі знакамітымі людзьмі, працуючы ў розных галінах навукі, культуры, мастацтва. Іх творы могуць захоўвацца ў Беларусі, пра іх павінны ведаць землякі на Бацькаўшчыне. І большасць творчых польскіх беларусаў хоча гэтага. Сяброўскія ўзаемаадносіны з беларускімі калегамі, непасрэдныя кантакты і перапіска садзейнічаюць таму, што яны зараз гатовы перадаць у нашы архівы, бібліятэкі, музеі свае кнігі, харціны, асабістыя архівы. Напрыклад, нядаўна ў Польшчы ў Нацыянальным музеі ў Варшаве адбылася выстава мастака Рудкоўскага, які родам са Слонімска, і ён выказаў жаданне перадаць свае творы роднаму Слоніму. Вядомы паэт, пісьменнік, вучоны-фалькларыст і грамадскі дзеяч Аляксандр Баршчэўскі, беластоцкі паэт Віктар Швед, Юрка Туронак, Алена Анішэўская, Дзмітрый Шатэльовіч і іншыя, мы мяркуюем, пагодзіцца перадаць свае творы ў дар Беларусі, дзе яны, безумоўна, будуць больш запатрабаваныя, чым у Польшчы, будуць захаваны тут і паслужаць як даследчыкам, так і аматарам культуры і мастацтва.

На жаль, на дзяржаўным узроўні вяртаць каштоўнасці, вывезеныя ў свой час з Беларусі, цяжка. Напрыклад, у Нацыянальным музеі ў Варшаве захоўваецца калекцыя партрэтаў Радзівілаў. Мы маем прапанову — зрабіць выставу поўнай калекцыі партрэтаў Радзівілаў. Такая выстава можа адбыцца ў Варшаве, Мінску, Нясвіжы, але копіі з гэтых твораў, мы лічым, павінны вярнуцца ў Нясвіж, адкуль яны былі вывезены ў свой час. Але зацікаўленасці з польскага боку мы не адчуваем. Другі прыклад: шматлікія матэрыялы, прысвечаныя Тадэвушу Касцюшку, ёсць у Варшаве, Кракаве, але атрымаць хоць нешта з іх вельмі складана. Таму мы сёння з радасцю вітаем спадара Базыля Белаказовіча і выказваем падзяку за яго падарунак Беларусі.

Базыль Белаказовіч нарадзіўся 2 студзеня 1932 года — у хуткім часе ён адзначыць сваё 75-годдзе. Закончыў філфак і гістфак Ленінградскага ўніверсітэта, дактарантуру Варшаўскага ўніверсітэта, мае навуковае званне доктара навук па спецыяльнасці польская і славянская філалогія, прафесар. Працаваў дацэнтам Варшаўскага ўніверсітэта, намеснікам дырэктара Інстытута рускай філалогіі, загадчыкам кафедры ў Ольштынскім ўніверсітэце, у Польскай акадэміі навук. Ганаровы доктар навук Ленінградскага і Ноўгарадскага ўніверсітэтаў, узнагароджаны медалём А. Пушкіна. Прафесар Белаказовіч — чалавек незвычайнай шырыні навуковых поглядаў. Мае 997 публікацый, у тым ліку 12 кніжак. Падрыхтаваў 24 кандыдаты навук, пяць з якіх затым атрымалі званне прафесара. У Польшчы ганараваны Кавалерскім і Афіцэрскім крыжамі, мае званне "Заслужаны настаўнік". Удзельнічаў у многіх міжнародных навуковых канферэнцыях у Беларусі, з'яўляецца арганізатарам і пастаянным удзельнікам міжнародных навуковых канферэнцый "Шлях да ўзаемнасці". Чарговая адбудзеца 28-29 кастрычніка гэтага года ў Гродне. У "Залатой кнізе гуманітарных навук Польшчы", выданай у 2004 годзе, звесткі пра яго займаюць дзве старонкі.

Прафесар Белаказовіч падзякаваў беларускім сябрам і калегам за тое, што атрымаў ад іх у якасці падарункаў у розныя гады кнігі, якія склалі багаты збор — такога няма ні ў кога ў Польшчы. Гэта Адам Мальдзіс і Вячаслаў Рагойша, Уладзімір Мархель і Уладзімір Казбярук, Язэп Янушкевіч і іншыя. Многія з пералічаных прысутнічалі ў зале і выступілі з успамінамі, абмяняліся падарункамі з калегам і сябрам. Прафесар Аляксей Каўка з Масквы, які ў гэты час працаваў у архіве-музеі, завітаў на гэту сустрэчу і таксама выступіў, знамчыўшы, што, дзякуючы Белаказовічу, ён прыйшоў да беларусістыкі. А працуючы чатыры гады ў пасольстве ў Варшаве, меў магчымасць сустракацца часцей з калегам, у выніку чаго мацаваліся яго навуковыя погляды і распачаўся шлях да Беларусі.

Затым Базыль Белаказовіч перадаў дырэктару Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва Ганне Запартыка свае рукапісы па польска-беларускіх літаратурных узаемасувязях, перапіску з Адамам Мальдзісам і Янкам Брылём, Іванам Чаротам, Вячаславам Рагойшам, белас-

тоцкае выданне "Пінскай шляхты", статут Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы, сябрам якога з'яўляецца, і іншыя кнігі і дакументы.

У гэты ж дзень прафесар наведаў Нацыянальную бібліятэку Беларусі і быў уражаны новым будынкам, у якім яна знаходзіцца зараз, перадаў у дар ёй кнігі са свайёй бібліятэкі.

Пастаянны прадстаўнік па справах ЮНЕСКА ў Беларусі Уладзімір Шчасны ўручыў Базылю Белаказовічу Дыплом ЮНЕСКА — за значны ўклад у супрацоўніцтва ў галіне навукі. Ён падкрэсліў важнасць гэтага акта і тую работу, якую праводзіць Міністэрства замежных спраў Беларусі па вяртанні ў Беларусь гісторыка-культурных каштоўнасцяў, расцярушаных па ўсім свеце. Разам з Дэпартаментам па архівах і справаводстве МЗС працуе зараз над вяртаннем архіва Радзівілаў, актыўна супрацоўнічае з расійскімі архівамі. У верасні ў Іванава перададзены дакументы з Парыжа, прысвечаныя Напалеону Ордзе — дар у гонар 200-годдзя мастака. Прадпрымаюцца захады па вяртанні архіваў Міхала Клеафаса Агінскага, Каруся Каганца. Прыезд Белаказовіча — таксама вынік мэтанакіраванай працы МЗС з беларусамі замежжа.

Кіраўнік дзяржаўнай архіўнай службы Уладзімір Адамшук падкрэсліў, што папярэдняе беларускіх архіваў з замежных крыніц становіцца штодзённай працай нашых архівістаў. З цягам часу будзе створаны каталог дакументаў і кніг, перададзеных замежнымі беларусамі на Радзіму. Зараз ідзе актыўная праца над стварэннем даведніка па фондах Радзівілаў з дапамогай калег з Польшчы, Літвы, Германіі, Расіі. Польскі бок узяў на сябе фінансаванне гэтага праекта. 28 тысяч адзінак з гэтага фонду захоўваецца ў Беларусі, 26 тысяч — у Гістарычным архіве ў Варшаве, не-

Лужкевічаў. У канцы 60-х і ў 70-я гады пачалася праца з сям'ёй Максіма Багдановіча ў Яраслаўлі, яна працягваецца. Архіў пісьменніка Вісарыёна Гарбука прывезлі з Пяцігорска, а затым быў перавезены ў 90-я гады XX стагоддзя з дапамогай Аляся Баркоўскага архіў Івана Ласкова з Якуцка. Архіў пісьменніцы Зоські Верас з Вільнюса маем, іншых віленчукоў-беларусаў, з Латвіі — Пятра Сакола і мастака Яўгена Мірановіча... Гэта што датычыцца былых рэспублік СССР.

Калі Чэхія лічыць далёкім межам, то адтуль паступіў першы вельмі вялікі і унікальны архіў, насычаны дакументамі, самымі рознымі інфармацыйнымі адзінакмі — фонд спевака Міхасы Забэіды-Суміцкага. У пачатку 80-х гадоў мы працавалі над набываннем і дастаўкай архіва, а ў 90-я гады яго апрацавалі, зараз ён даступны шырокаму колу даследчыкаў, усім, хто цікавіцца яго жыццём і творчасцю, тым гістарычным перыядам, у які ён жыў.

Першым з Польшчы, хто перадаў нам матэрыялы са свайго архіва, быў Сакрат Яновіч, да сённяшняга дня праца з ім не спыняецца. Частка яго архіва, апрацаваная ў 90-я гады, ужо дасягальная для даследчыкаў, а пазнейшыя матэрыялы аўтар гатовы перадаць нам, ужо ёсць дамова і запрашэнне. Ёсць асобныя дакументы польскага даследчыка беларускай культуры і асветы Юрыя Туронка, Яна Чыквіна, Аляся Баршчэўскага.

З ЗША намаганнімі Вітаўта Кіпеля мы маем многія архівы. Ён за свой кошт спакаваў і адправіў у Беларусь некалькі скрыняў з друкамі і дакументамі, рукапісамі твораў дзеячаў літаратурна-мастацкай эміграцыі. У мінулым годзе і пачатку гэтага атрымалі пашылкі Янкі Запрудніка — пяць скрынак з яго асабістым архівам і дакументамі многіх дзеячаў, замежныя друкі, з часткай архіва Куліковіча-Шчаглова.

Дзякуючы Адаму Мальдзісу, мы маем архіў такога актыўнага дзеяча на эміграцыі, у Аўстраліі, як Аляксандр Аленік. Ён ведаў каштоўнасць гістарычнага дакумента, да таго ж пры падтрымцы Мальдзіса вырашыў адправіць свой архіў у Беларусь. Яго фонд быў дастаўлены ў цаласці і абсалютнай захаванасці, ён ужо апісаны і можа быць скарыстаны.

З Вялікабрытаніі Міхась Швэдзюк дасылае нам дакументы — збіраецца яго дастаткова поўны архіў.

Такім чынам, Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва мае ці не самую багатую бібліятэку замежных беларускіх выданняў (з намі хіба што можа паспаборнічаць Нацыянальная бібліятэка). Застаецца падзякаваць паштовым работнікам са ўсяго свету за захаванасць карэспандэнцый, якія мы атрымліваем. НА ЗДЫМКАХ: Базыль БЕЛАКАЗОВІЧ перадае матэрыялы са свайго асабістага архіва і кнігі ў Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва, якія прымае яго дырэктар Ганна ЗАПАРТЫКА; дыплом ЮНЕСКА, уручаны Базылю Белаказовічу.

Фота з фонду архіва-музея і Васіля АДАМЧЫКА.

С К А Р Б О Ш К А

Народны каляндар

"Ах, восень, восень, сватуў восем..."

Назва кастрычніка паходзіць ад слова "кастрыца" — адходы ў выніку трапання лёну і канпель, бо гэта было асноўнай працай селяніна ў гэтую пару. Асноўнай таму, што займала шмат часу, але трэба было яшчэ і малаціць, і гародніну парадкаваць, і іншыя клопатаў хапала, таму, згадваючы прысвятак 2 кастрычніка, часам уздыхалі: "Зосім — работ восем". 4-га — Пранцішак, пра які кажуць: "На Пранцішка жарыт шукіе ў полі мышка".

3 7 па 14 кастрычніка — Бабіна лета на Мядзельшчыне: усе дні тыдня размяркоўвалі паміж бабкамi-павітухамi, і па тым, якое было надвор'е ў гэты дзень, меркавалі, як пройдуць роды, якія будзе прымаць тая або іншая пупарэзніца.

3 8 кастрычніка пачынаўся Жалезны тыдзень, калі змазвалі жалезныя рэчы, каб не псаваліся ўвесь год.

9 кастрычніка — Іван Шаптун або Базаслоў. Пра прысвятак кажуць: "Іван Базаслоў дружкі разаслаў, а на Пакрова дзеўка гатова", "Хто не дасее да Івана Базаслова, той не варты Божыга слова". Завяршалі ўсе палявыя работы і пачыналі ладзіць вяселлі. Перад Пакровам паміналі дзядоў.

14 кастрычніка — Пакровы, народнае свята глыбокай восені. "Прышла Пакрова, пытае, ці да зімы гатова?". Пачыналіся вяселлі.

3 Пакрова і да 21кастрычніка на Мядзельшчыне — Дзівочкае лета: размяркоўвалі ўсе дні тыдня паміж дзядушчамі, якіх ужо прынялі "ў дзеўкі", і па характары надвор'я меркавалі пра характар будучых маладоў.

25 кастрычніка — свята млынароў, якое яны адзначалі на млынавым каменным крузе. У Барысаўскім павеце білі гусей у гэты дзень і казалі: "Марцін святы — губіцель гагаты".

29-га Лонгін — у гэты дзень лачылі хваробы вачэй. 31кастрычніка — Лука, адзін з вясельных дзён.

3 "Беларускага народнага календара" Алеся ЛОЗКІ.

СВЯТА ГАНЧАРОЎ У ІВЯНЦЫ

У жніўні старажытны Івянец урачыста ладзіў абласное свята-конкурс ганчарнага мастацтва "Гліняны звон". Свята мае сваю адметную гісторыю і праводзілася праз два гады ўжо ў пяты раз. Якраз сёлета споўнілася 10 гадоў яго існавання. Месцам правядзення свята народнай творчасці былі абраны традыцыйныя цэнтры керамікі, ганчарныя асяродкі, якія захаваліся на Міншчыне з даўніх часоў і славіліся бытавым гліняным посудам, прыгожымі ляпнымі фігурнымі кампазіцыямі, цацкамі, лялькамі.

Упершыню "Гліняны звон" прайшоў у 1996 годзе ў Любані. Потым святкаванне адбылося ў Івянцы, у 2000-м народных майстроў сустрэкаў старажытны Лагойск, а ў 2002-м — яшчэ адзін вядомы цэнтр керамічнай вытворчасці — Радашковічы. І вось, нарэшце, сёлета "Гліняны звон" вярнуўся ў славы цэнтр ганчарнага рамяства — гарадскі пасёлак Івянец. Свята мае мэтай папулярнараваць традыцыйны керамічнага мастацтва, аднаго з самых папулярных у Беларусі, дэманстрацыю творчага патэнцыялу народных майстроў, заахвочванне дзяцей і моладзі да заняткаў мастацкімі рамёствамі, пераёмнасць пакаленняў у галіне адраджэння і развіцця нацыянальнай культурнай спадчыны.

Святочна ўпрыгожаны горад гасцінна сустрэў звыш 70 знакамітых ганчароў і майстроў дэкаратыўнай пластыкі і іх здольных вучняў. Многія з іх з'яўляюцца лаўрэатамі і дыпламантамі папярэдніх святаў-конкурсаў глінянага мастацтва. Склаўся ўжо шэраг сямейных рамесніцкіх дынастый гэтага профілю ў Івянцы, Лагойску, Стоўбцах, Салігорску...

Пасля ўрачыстага адкрыцця свята кіраўнікамі раёна, горада, абласнога ўпраўлення культуры і прэзентацыі майстроў адбылася пашыраная конкурсная праграма. На сцэнічнай пляцоўцы сімвалічна палымнеў запалены факелам горан — адзін з галоў-

ных атрыбутаў ганчарнага рамяства. Затым адбылося галоўнае святачнае відовішча — спаборніцтва ганчароў, майстроў глінянай пластыкі і іх вучняў. Канкурсанты на працягу трох гадзін дэманстравалі сваё майстэрства і талент. Ганчары тачылі на ганчарным крузе традыцыйны бытавы посуд. На вачах у цікаўных глядачоў адбываўся сапраўдны цуд: у спрытных руках вопытных майстроў камяк гліны ператвараўся ў прыгожыя і практычныя рэчы — гаршчок ці гладышку, збан, гляк альбо макітру. А наводдаль моладзь разам са сваімі настаўнікамі з захапленнем вырабляла дробную пластыку: ляпілі самабытныя гліняныя цацкі, свістулькі, акарыны. Прываблівалі фігурныя сюжэтныя кампазіцыі,

выявы звяроў, жывёл, птушак. Уражвала багацце фантазіі, мастацкі густ выканаўцаў.

Упрыгожвала свята глінянага мастацтва і выстава хатніх калекцый народных умельцаў. Тут быў прадстаўлены шырокі спектр традыцыйнага ганчарства Міншчыны з яго лакальнымі асаблівасцямі: чорнадымленны посуд з Лагойска, чырвоны з Любані, абварныя, рабыя вырабы з Салігорска, івянецкая фляндроўка. Можна было не толькі любавання гэтага прыгажосцю, атрымаць асалоду, але і набыць патрэбную рэч.

Вынікі спаборніцтва ўдзельнікаў конкурсу падводзіла аўтарытэтная журы на чале са старшынёй Беларускага саюза майстроў народнай творчасці доктарам мастацтвазнаўства Яўгенам Сахутам. Пераможцы былі вызначаны лаўрэатамі і дыпламан-

тамі па розных намінацыях: за зберажэнне і творчае развіццё мастацкіх традыцый ганчарства, за лепшую хатнюю калекцыю, за лепшы выраб глінянага посуду і цацкі, лепшаму сямейнаму калектыву і нават за творчы дэбют.

Праграма "Глінянага звону" прадугледжвала і "Дзень адкрытых дзвярэй" у Івянецкім музеі традыцыйнай культуры. Як заўважыў дырэктар музея, вядомы майстар ганчарнага мастацтва А. Раманоўскі, шматлікія наведвальнікі з вялікай цікаўнасцю азнаёміліся і з самабытнымі рамёствамі, калекцыямі прадметаў народнага побыту роднага краю. Дарэчы, музейная экспазіцыя значна папоўніцца конкурснымі работамі ганчароў пасля іх канчатковай апрацоўкі ў ганчарным майстэрні Цэнтра рамёстваў.

Адметнасцю свята ганчарнага мастацтва ў Івянцы з'яўляецца тое, што яно супала з Днём горада. Старажытнаму Івянцу споўнілася 614 гадоў.

Вясёлае, прыгожае свята традыцыйнай і сучаснай побытавай культуры нікога не пакінула аб'якавым да гісторыі і мастацкай спадчыны Міншчыны з яе характаром і непаўторнасцю.

Ніна БУРАКОЎСКАЯ,
вядучы метадыст Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці.
НА ЗДЫМКАХ: лагойскі патомны ганчар Уладзімір САЎРЫЦКІ; за ганчарным кругам працуе Анатоль ВЫСОЦКІ з Івянцы.
Фота з архіва цэнтра.

Адроджанае рамяство

Ала Анкудовіч саломкай займаецца даўно, з 1982 года вучыць саломаляццё дзяцей. А сама выходзіла ў сям'ю, дзе кожны валодаў не адным рамяством. Дзядулін кошык, татавы лапці, маміны вышыўанкі яна і цяпер захоўвае, як дарагуя памяць. Памятае з дзяцінства, што ў хаце былі маміны саламяныя павукі, якія віселі ў чырвоным куце, выцінанкі ля абразоў, вышываныя сурвэткі паўсюль у хаце і іншыя вырабы. Талент і ўпартасць, прагу да прыгожых Ала Аркадзьеўна пераняла ад мамы. А тая, назіраючы, як дачка нешта пляце з саломкі, напярэдня яе — выходзіла густ і адчуванне прапорцый, гармоніі, якое народныя майстры маюць не ад прыроды, а ў выніку многіх спроб і памылак. Яе мама ад сваёй мамы навучылася многім рамёствам, неабходным у жыцці. І так было спрадзеку на сябе. Дзед Алы Аркадзьеўны рабіў з кручанай саломы лубачкі з накрывкамі — для захавання зерня. На жаль, нічо ў іх раёне ўжо такія не робіць, але лубачкі захаваліся ў Доме рамёстваў — прыгожыя і колерам, і па форме, трывалыя. Паглядае на іх унучка і думае: абавязкова навучуся такія плесці. Рамяство за плячамі не насіць, а каля мяне і маладзейшыя вучацца. Так спадчыну дзядоў-прадзедоў захаваем, а яны з таго свету нам спрыяць ва ўсім будучы.

спроб і памылак. Яе мама ад сваёй мамы навучылася многім рамёствам, неабходным у жыцці. І так было спрадзеку на сябе. Дзед Алы Аркадзьеўны рабіў з кручанай саломы лубачкі з накрывкамі — для захавання зерня. На жаль, нічо ў іх раёне ўжо такія не робіць, але лубачкі захаваліся ў Доме рамёстваў — прыгожыя і колерам, і па форме, трывалыя. Паглядае на іх унучка і думае: абавязкова навучуся такія плесці. Рамяство за плячамі не насіць, а каля мяне і маладзейшыя вучацца. Так спадчыну дзядоў-прадзедоў захаваем, а яны з таго свету нам спрыяць ва ўсім будучы.

Але да саломаляцтва Ала Аркадзьеўна прыхінулася не праз сямейныя традыцыі, а пераняўшы гэтае рамяство з горада: сястра,

якая жыла ў Мінску, хадзіла ў гурток саломаляцтва, прывезла сваёй работы кветкі і зачаравала яе сваім майстэрствам. Ад ся-

стры навучылася простым прыёмам, а потым стала ўспамінаць дзяцінства, прыглядацца да мясцовых традыцый, якія яшчэ заставаліся ў жыцці высюўцаў і былі звязаны з саламянымі вырабамі. З таго і пачалося адраджэнне гэтага рамяства ў Паставах. Дзяцей вучыла — а гэта значыцца будучых спажыўцоў традыцыйных рамёстваў, сваё замалаванне разнастайнай ручной працай продкаў ім перадавала — і яны выйшлі ў людзі асобамі, якія ведаюць свае карані, захоплены народнай культурай. Многія паступілі ў вучылішчы мастацтваў, будуць прафесіяналамі. Услед за Алай Аркадзьеўнай і іншыя жанчыны на Пастаўшчыне захацелі працаваць з саломкай, асабліва культработнікі, школьныя настаўніцы, студэнтки.

У вёсцы, дзе жыве і даглядае старэнкую маму, а гэта чатыры кіламетры ад Паставаў, майстрыха сама вырошчвае жыта на свае вырабы. Колькі ж кулёў саломы трэба было нажаць, на сонейку ад-

бяліць, ачысціць, пастрыгчы, рассарціраваць для ўсіх дзяцей гуртка (як мінімум 15 чалавек у гуртку)!.. Але працавітасць у ёй закладзена з дзяцінства, а творчая работа прыносіць столькі радасці! На свяце сваёй роднай вёскі Кашыца арганізавала выставу рамёстваў і складала вершы пра кожнага з жыхароў — куплетаў каля 50-ці.

Як сябар пастаўскага клуба народных майстроў "Традыцыя", які існуе з 1999 года, яна ўдзельнічае ва ўсіх выставах і святах раёна, у многіх выставах на Віцебшчыне. І на Далёкім Усходзе, і ў Смаленску, у іншых куточках Расіі, дзе жывуць сваёй і сябры, яе падарункі захоўваюцца і радуць вока, нагадваюць пра родную Беларусь. Ёсць і ў Італіі, і ў іншых краінах яе работы, якія куплялі турысты, пабываўшы ў Пастаўскім Доме рамёстваў "Стары млын".

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.
НА ЗДЫМКУ: Ала АНКУДОВІЧ у Доме рамёстваў "Стары млын".
Фота Галіны СУШЫ.

Шведы едуць у Беларусь, як у Афрыку

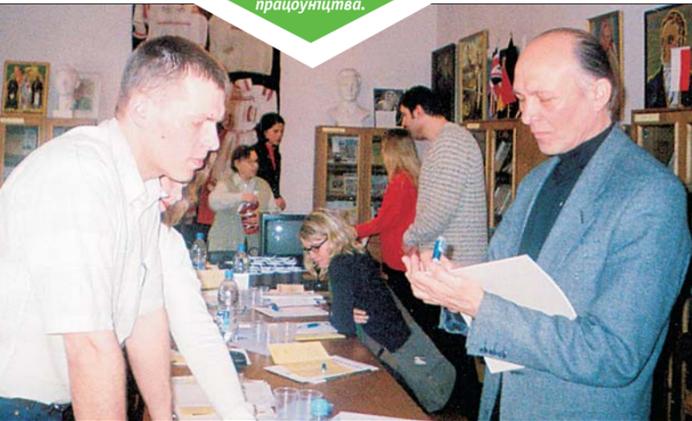
Ідэя правесці ў 2005 годзе “круглы стол” і вандроўку па беларускіх цэнтрах традыцыйных рамёстваў з удзелам Асацыяцыі народных рамёстваў Швецыі зарадзілася, калі сябар управы гэтай асацыяцыі і кіраўнік аднаго з рэгіянальных цэнтраў Эва Мэльдал пазнаёмілася з беларускім мастацтвазнаўцам Вольгай Лабачэўскай, вядучым навуковым супрацоўнікам Беларускага дзяржаўнага інстытута праблем культуры. З гэтай пары пачалося супрацоўніцтва.

Паколькі Эва прадстаўляла грамадскую арганізацыю, то прапанавала, каб з беларускага боку быў кіраўнік праекта, які таксама ўзначальвае грамадскую арганізацыю. Адна з асноўных праблем, якая хвалюе абодва бакі — гэта пераемнасць традыцый, таму вырашана было даручыць выкананне праекта кіраўніку рэспубліканскага маладзёжнага грамадскага аб'яднання “Студэнцкае этнаграфічнае таварыства” Аляксею Глушко. Фінансаванне праекта ўзяў на сябе шведскі бок. Іх умовай было запрасіць людзей, якія змаглі б пазнаёміць іх са станам развіцця традыцыйных рамёстваў у Беларусі. Ад Брэсцкай вобласці, куды вырашана было павесці шведаў, запрасілі Ларысу Бышко — метадыста абласнога грамадска-культурнага цэнтра. Майстроў Вілейскага раёна прадстаўляла Тацыяна Ганчарык, сама народны майстар. А ўвогуле з народнымі рамёствамі Міншчыны гасцей знаёміла метадыст Мінскага аб-

ёмства вырашылі абмежавацца Міншчынай і Брэсцкай, куды арганізавалі вандроўку. Астатнія рэгіёны былі прадстаўлены ўрыўкамі з дакументальных відэафільмаў цыкла “Радавод” вытворчасці Беларускага тэлебачання (зараз захоўваюцца ў фондах).

Кіраўнік праекта са шведскага боку Эва Мэльдал прыехала з трыма калегамі, якія падрабязна расказалі пра сваю арганізацыю і яе дзейнасць. Гэта асацыяцыя, якая займаецца пытаннямі адукацыі, падрыхтоўкі і культурнага развіцця дарослых людзей у гуртках (у далейшым каротка будзем называць яе SV), была арганізавана пад такой назвай у 1967 годзе ў выніку зліцця двух асобных арганізацый і стала займацца нефармальнай адукацыяй дарослых у такіх сферах, як культура, акаляючае асяроддзе, сацыяльныя пытанні, развіццё дэмакратыі і міжнароднае супрацоўніцтва.

мэстваў і магазінаў, дзе прадаюцца вырабы ручной працы гурткоўцаў. Гурткі плагатныя і бясплатныя. Прычым, навучанне традыцыйным рамёствам у іх — толькі невялікая частка працы. Тут навучаюць не толькі шведскім традыцыйным рамёствам, але ўвогуле розных народаў свету, бо Швецыя — краіна шматнацыянальная, а разнастайнасць традыцый, як і адкрытасць краіны іншым этнасам, — гэта прычына дзяржавы. У цэлым тэматыка гурткоў розная — ад навучання маладых маці арганізацыі правільнага харчавання дзяцей да гадоўлі свойскай птушкі і камп'ютэрных або моўных курсаў.

100 гадоў таму ў Швецыі рух па стварэнні гурткоў быў вельмі актыўным у сувязі з праблемай алкагалізму. Ідэя ў тым, каб людзі маглі творча развівацца ў працэсе навучання, і навучанне пажадана працягваць усё жыццё — гэта карысна для кожнага чалавека і для дзяржавы ў цэлым. Менавіта таму сістэма гурткоў мае дзяржаўную фінансавую падтрымку.

Акрамя амаатарскай арганізацыі, якой з'яўляецца SV, ёсць дзяржаўная сістэма, якая курыруе народную творчасць. Каардынуе гэту працу саветнік у Міністэрстве культуры, спецыяліст у гэтай галіне. Як правіла, тут аб'яднаны майстры-прафесіяналы, у той час як SV навучае і аб'ядноўвае майстроў-аматараў. Менавіта Міністэрства культуры прадстаўляе экспертаў і арганізуе Савет па традыцыйнай народнай творчасці.

Нашы госці прыехалі з мэтай падзяліцца вопытам, пазнаёміць са сваім SV-метадам. Паколькі ўдзельнікі сустрэчы разам са шведскімі калегамі здзейснілі вандроўку па цэнтрах традыцыйных рамёстваў Брэсцкай, то, падводзячы вынікі, яны прааналізавалі відэазапіс, зроблены падчас гэтай вандроўкі. Усіх асабліва ўразіла школа бандарства ў Іванаве і наведванне майстэрні ганчара ў вёсцы Гарадная Столінскага раёна. Такім чынам, адбылося зна-

ёмства людзей, якія займаюцца пытаннямі народнай творчасці на амаатарскім узроўні ў Швецыі і ў Беларусі, грунтоўная гаворка, абмеркаванне праблем, знойдзена шмат агульнага ў рабоце.

Калегі са Швецыі нечакана для сябе даведаліся, што ў нас традыцыйныя рамёствы існуюць у жыццёвых формах у сельскім асяроддзі, праз гуртковую работу, Дамы і школы рамёстваў, наладжана пераемнасць рэгіянальных традыцый ад старых майстроў, а ў гарадскіх умовах ідзе развіццё гэтых традыцый. Майстры і аматары-даследчыкі аб'яднаны ў пэўныя нефармальныя арганізацыі. І для іх гэта

цікава, шведы хацелі б прадоўжыць знаёмства з традыцыйнай беларускай культурай шырэй. Абодва бакі выказалі прапановы аб супрацоўніцтве.

Але самае цікавае было тое, што госці зазначылі: пасля ўступлення Польшчы ў Еўрапейскі Саюз увага шведскага “Folkbildning” будзе скіравана на краіны Афрыкі і ў Беларусь. Гэта выклікала смех у зале. А падумаўшы, можна ганарыцца, што ў нашай краіне захаваліся многія традыцыйныя рамёствы, іх засвойваюць маладыя людзі, якія становяцца не проста майстрамі, а ўзвышаюць некаторыя з іх да ўзроўня мастацтва. Так адбылося з выцінанкай, кавальствам, ганчарствам і іншымі рамёствамі. У Швецыі такіх аўтэнтычных форм, як у нас, ужо даўно няма. Але існуе развітая сістэма навучання рамёствам, апісаны рэгіянальныя традыцыйныя строі, і кожны, хто захоча, можа набыць для сябе як копію такіх строяў, так і матэрыялы, тканіну, усё неабходнае, каб вырабіць іх самі.

Увогуле, міжнародныя кантакты — гэта заўсёды цікава і карысна. У чэрвені 2005 года па запрашэнні калег у Швецыі павялічаліся два нашы спецыялісты. На здымках, зробленых Вольгай Лабачэўскай, яўна відаць, што традыцыйныя рамёствы нашых народаў маюць шмат агульных рыс. Супрацоўніцтва працягваецца. У чэрвені гэтага года шведы зноў прыехалі ў Беларусь, ажыццяўляючы чарговы праект. Заўсёды рады паказаць, чым багаты, разам з тым варта пераняць карысны вопыт, напрацаваны стагоддзямі.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: Вольга ЛАБАЧЭЎСКАЯ (злева) і Эва МЭЛЬДАЛ; Аляксей ГЛУШКО (злева) са старшынёй Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Яўгенам САХУТАМ; народныя строі, адноўленыя майстрамі-аматарамі ў Швецыі; шведская дзяўчынка робіць маленькага павучка; гліняныя конікі — традыцыйны шведскі сувенір, саламяныя павукі, вырабы з лазы — усё гэта ствараецца ў ДOME рамёстваў Стагольмскай акругі SV-школы для дарослых.

Фота аўтара, Вольгі ЛАБАЧЭЎСКОЙ і ілюстрацыі з буклетаў.

Увогуле

ж нефармальнае навучанне дарослых у Швецыі — “folkbildning” — налічвае больш за 150 гадоў і з'яўляецца унікальнай асаблівасцю шведскай сістэмы адукацыі. Шведы лічаць гэту сістэму і сваю канцэпцыю навучальнага гуртка важнейшымі рухавікамі дэмакратыі. Пры гэтым дзяржава ацэньвае такі накірунак як вельмі важную справу і аплочвае працу 1 000 кіраўнікоў гурткоў. Фінансаванне SV ажыццяўляецца на трох узроўнях — дзяржаўным, абласным і раённым. У рэгіёнах размешчана 210 офісаў SV. А ўсяго гэта арганізацыя аб'ядноўвае 16 тысяч членаў, з іх тры тысячы — у Стагольме. У SV працуе 40 розных арганізацый. Раз у квартал выходзіць часопіс “Народная творчасць”. Ёсць каледж і вучылішча народнай творчасці, дзе рыхтуюць спецыялістаў. Ёсць сетка дамоў ра-

ласнога цэнтра народнай творчасці Наталія Сухая, таксама майстар — кіруе секцыяй выцінанкі ў Беларускай саюзе майстроў народнай творчасці. Саюз майстроў прадстаўляў яго старшыня, доктар мастацтвазнаўства Яўген Сахута (кіруе ім на грамадскіх пачатках). Такім чынам, для першага зна-

Падарожжа па Брэстчыне

Гераічная зямля Брэстчыны — дарагая і любая майму сэрцу. Усе, мусіць, нацыі свету за многія гады наведалі святыню нашага народа — Брэсцкую крэпасць-герой. У свой час, калі служыў у Савецкай Арміі, у крэпасці прыняў прысягу на вернасць Бацькаўшчыне. Мне давалося аб'ездзіць і абысці пехатою многія куточки гэтага прыгожага і самабытнага краю. Прыбужжа — калыска чароўна-казачнага рэгіёна, якім з'яўляецца Палесся з яго неабсяжным царствам лясоў.

Тут знаходзіцца частка аднаго з найстаражытнейшых лясных запаведнікаў Еўропы — вялікі лясны масіў Белавежская пушча. Цікава, што яшчэ ў XIII стагоддзі ў пушчы былі ўведзены абмежаванні на паляванне, а з канца XIV стагоддзя яна ператваралася ў запаведны лес, дзе маглі выходзіць на паляванне толькі замужнія асобы. У 1541 годзе быў створаны паляўнічы заказнік для аховы зуброў. У 1979 годзе ЮНЕСКА ўключыла Белавежскую пушчу ў

дайшоў усяго адзін верш — “Зайграй, зайграй, хлопчык малы...” Каля вёскі Карчова знаходзіцца знакаміты Туганавіцкі парк, закладзены яшчэ ў другой палове XVIII стагоддзя ў сядзібе Туганавічы, якая належала Верашчакам. Менавіта сюды да свайго сябра Міхала Верашчака часта прыязджалі Адам Міцкевіч, Ян Чачот, Тамаш Зан, Ігнат Дамейка. Тут жа знаходзіцца і Камень філарэтаў, каля якога некалі збіраліся члены тайнага таварыства патрыятычнай студэнцкай моладзі.

У вёсцы Аркадзія Брэсцкага раёна можна убачыць капішу ў гонар ураджэнца Брэстчыны, беларускага пісьменніка-публіцыста XVI стагоддзя Афанасія Філіповіча. Яна была ўзведзена на мяжы XIX — пачатку XX стагоддзя, а ў 1988 годзе адноўлена і асвячона.

У вёсцы Здзітава Бярозаўскага раёна нікога не можа пакінуць абыякавым мемарыяльны комплекс “Здзітаўская абарона” — на месцы баёў у 1944 годзе партызан з гітлераўцамі. Каля вёскі Сцяпанкі Жабінкаўскага раёна ёсць мемарыяльны комплекс “Драмлёва”, які ўвекачывае памяць жыхароў гэтай вёскі, загубленых фашыстамі ў 1942 годзе. А спаленая вёска ўжо не адродзілася...

Вёсчкі Люсіна, Макава, Дзянікавічы, Хатынічы Ганцавіцкага раёна далёка ў свеце вядомыя сваімі тканымі паясамі. У вёсцы Моталь Іванаўскага раёна працуе Музей народнай творчасці, у вёсцы Дастоева —

літаратурна-краязнаўчы музей рускага пісьменніка Фёдора Дастаеўскага, продкі якога і паходзяць з гэтых мясцін. Мне аднойчы давалося адпачываць у тутэйшым санаторыі “Алеся”. Ляхавіцкі раён вядомы сваім комплексам народнага адзення — так званы “Ляхавіцкі строй”, а таксама тканымі ручнікамі.

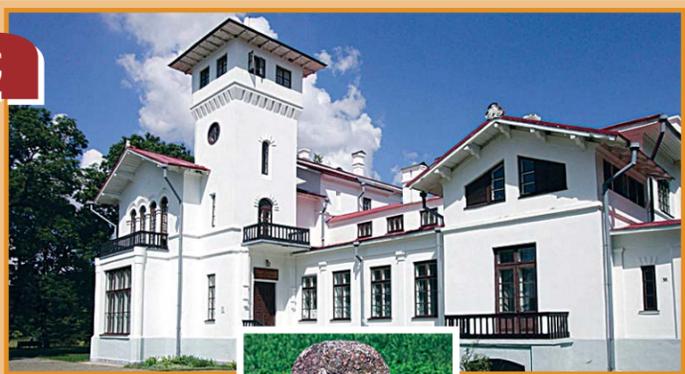
На Драгічыншчыне захавалася унікальнае дрэва інтрадукт Брашэвіцкага карыя авальнага — экзот, адзіны ў Беларусі экземпляр, які пладаносіць. У вёсцы Людвінова захаваліся рэшткі сядзібы, дзе ў 1858-1864 гадах жыла польская пісьменніца Эліза Ажэшка. Захавалася і сядзіба пісьменніцы з капішай-пахавальняй 1853 года ў вёсцы Закозель.

У Косаве Івацэвіцкага раёна аматарам даўніны вядомы палац сярэдзіны XIX стагоддзя, тутэйшы Троіцкі касцёл 1878 года, дзе захоўвалася метрыка хрышчэння Тадэвуша Касцюшкі. Дарэчы, у былым фальварку Мерачоўшчына (цяпер у межах Косава) і нарадзіўся кіраўнік паўстання 1794 года Т. Касцюшка. Побач з месцам, дзе стаіў дом Касцюшкаў, паставілі памятны знак.

Цікава ведаць, што паселішча Камянец узнікла ў X-XI стагоддзях паводле загаду валынскага князя Уладзіміра Васількавіча. А Алеска ў 1276 годзе заснаваў тут умацаванае пасяленне, асновай для якога сталі роў, вал, а таксама мураваная трыццаціметровая вежа. Сёння яе называюць “Белай вежай” (Камянецкі стоўп); паводле Іпацьеўскага летапісу, яна была пабудавана паміж 1276 і 1288 гадамі. Гэта ўнікальны помнік абарончага дойлідства XIII стагоддзя. Мусіць, цяжка знайсці ў Беларусі пісьменніка ці мастака, які б не ўславіў у сваіх творах гэтае велічнае збудаванне.

У вёсцы Балата Кобрынскага раёна захавалася вядзаны млын, а каля вёскі Дзівін — помнік прыроды — Сувораўскі дуб. Яшчэ ў 1795 годзе маёнтак Кобрынскі Ключ з сядзібай Кацярыны II падарвала Аляксандру Сувораву. У Кобрыне стаіць помнік рускаму палкаводцу, ёсць яго музей і нават парк, які з'яўляецца помнікам садова-паркавай архітэктуры XVIII стагоддзя.

У вёсцы Кажан-Гарадок Луні-

нецкага раёна знаходзяцца помнікі прыроды рэспубліканскага значэння — два дубы, якім па 400 гадоў. У Пажэжынскім і Маларыцкім лясніцтвах ёсць цар-дуб, якому 800 гадоў, і дуб-патрыярх, якому 700 гадоў.

На Піншчыне створаны шматлікія музеі. У вёсцы Лапацін — літаратурны музей Аляксандра Блока, які ў 1916 — пачатку 1917 года быў на Піншчыне; у вёсцы Парэчча дзейнічае музей надзвычай таленавітай паэтэсы Яўгеніі Янішчыц, якая здолела даказаць сваім паэтычным словам, што на зямлі “усё пачынаецца з любові...” (Дарэчы, падарожжы па роднай Беларусі таксама пачынаюцца з любові да краіны і людзей, сярод якіх жывеш). Вандрунікаў таксама зацікавіць музей пад адкрытым небам “Сядзіба палешука. Канец XIX — пачатак XX стагоддзя”. У вёсцы Пінкавічы вас гасцінна запрасяць у музей Якуба Коласа, дзе народны паэт у 1904-1906 гадах працаваў настаўнікам. Дарэчы, у знакамітай трылогіі “На ростанях” —

выд-Гарадку пастаўлены помнік знакамітаму князю Давыду. А каля вёскі Верхні Церабязоў, на мяжы Беларусі і Украіны, стаіць сімвалічны помнік Дружбы, які даказвае кожнаму турысту з суседняй Украіны, што межы і кіламетры — не перашкода для сапраўднай дружбы. Дарэчы, сам выраз “сінявокая Беларусь” прадумаў украінскі паэт Уладзімір Сасюра, які называў нашу старонку краем, дзе яго заўсёды чакалі верныя і надзейныя сябры. І гэты выраз “сінявокая Беларусь” стаў ужо даўно дарагім і бліжым для кожнага з нас. На ўсходняй Століна размешчаны парк “Манькавічы” — помнік садова-паркавага мастацтва, які быў закладзены яшчэ ў 1885 годзе ў сядзібе знакамітага ў Беларусі роду Радзівілаў.

Спіс адметных месцаў Брэстчыны можна працягнуць бясконца. Гэта і музей “Бездзежскі фартушок”, музей-сядзіба “Пружанскі палашыц”, музей хлеба ў вёсцы

адным з самых вядомых твораў айчынай прозы — Пінкавічы ў другой частцы трылогіі “У глыбі Палесся” апісаных пад назвай Выганы. У вёсцы Жабчыцы знаходзіцца этнаграфічны музей. У Пінску варта таксама наведаць Музей гісторыі Беларускага Палесся. Пінск — адзін з самых экзатычных і ўнікальных гарадоў Беларусі. Тут жыве сама Душа Палешука, тут своеасаблівы духоўны і матэрыяльны цэнтр Палесся. У горадзе, што спрадвек аблюбоваў сабе месца ў малюнічай мясцовасці ў сутоку рэк Піна і Прыпяць, налічваецца каля сотні разнастайных помнікаў айчынай культуры.

У вёсцы Шані Пружанскага раёна дзейнічае музей беларускага паэта Міколы Засіма, які тут нарадзіўся. А з гарадскога пасёлка Шарашова паходзіць помнік XVI-XVII стагоддзяў — Шарашоўскае Евангелле. Шырока ў свеце вядома і ружанская кераміка — разнастайныя ганчарныя вырабы. Цікава, што ў месцы зліцця ракі Муха і канала Вец быў устаноўлены памятны знак “Нараджэнне ракі Мухавец”.

На Століншчыне працуюць этнаграфічны музей у вёсцы Цераблічы і музей народнай славы ў рабочым пасёлку Рэчыца. У Да-

расна Камянецкага раёна... Падарожнічайце, бацькі, абавязкова са сваімі дзецьмі! І зямля пад белымі крыламі абавязкова адкрые вам у XXI стагоддзі свае шматяковыя сакрэты і таямніцы. Упэўнены: пасля такіх падарожжаў у сэрцы кожнага з'явіцца яшчэ больш патрыятычных

пачуццяў. І кожнае новае падарожжа — гэта своеасаблівае прысяга грамадзяніна Рэспублікі Беларусь на вернасць Айчыне. Яе народу, прыродзе і гісторыі!..

Кастусь КАРНЯЛЮК, педагог.
НА ЗДЫМКАХ: Пружанскі палац, язычніцкі камень у мясцовым парку; гаспадары Белавежскай пушчы Дзед Мароз са Снягуркай і зубр; тут па Іванаўскім раёне праходзіць Дуга Струве; аленяў гадуець у Кобрынскім лягасе; Мотыльскія ўзоры; паромная пераправа ў Драгічынскім раёне.
Фота БелТА.

Спіс сусветнай спадчыны. Добра вядомыя на Брэстчыне і яшчэ дзве пушчы — Ружанская і Шарашоўская. Для захавання тутэйшых каштоўных прыродных аб'ектаў былі створаны Нацыянальны парк “Белавежская пушча” і 20 заказнікаў. У згаданым нацыянальным парку дзейнічае музей прыроды ў вёсцы Камянюкі.

Цікавая сама гісторыя населеных пунктаў Прыбужжа. Яшчэ ў 1553 годзе стараста Мікалай Радзівіл Чорны заснаваў у Брэсце кальвінскі збор і першую ў Беларусі друкарню, у якой у 1563 годзе была выдана Брэсцкая біблія. А ў канцы XVI стагоддзя гетман Ян Хадкевіч у ваколіцах Ляхавічаў пабудаваў фартэцыю, якая лічылася самай моцнай з падобных пабудов у Рэчы Паспалітай. Замак меў навішныя гарматы, адлігчы ў пачатку XVII стагоддзя. На левым беразе ракі Ведзьма, на месцы, дзе знаходзілася “Ляхавіцкая фартэцыя”, сёння мы бачым памятны знак.

У вёсцы Крошын Баранавіцкага раёна захавалася касцёл, у інтэр'еры якога знаходзіцца каваная люстра работы паэта-самародка Паўлока Багрыма, ад якога нам у спадчыну

Анатоль БАРЫСЕВІЧ:

**“НЯМА СМАЧНЕЙШАЙ ВАДЗІЦЫ,
ЧЫМ З МАТУЛІНАЙ КРЫНІЦЫ”**

Вядучы саліст Санкт-Пецярбургскага тэатра оперы і балета імя Мусаргскага Анатоль Уладзіміравіч БАРЫСЕВІЧ, вядзжаючы з гастролі ў розныя краіны свету не саромеецца прызнацца, што ганарыцца, перш за ўсё, сваёй малой радзімай — вёскай Вітчын, дзе яго па-сапраўднаму любяць, чакаюць, прымаюць.

Наша размова была непрацяглай, таму што адбывалася ў апошні вечар кароткатэрміновага знаходжання славуэтага земляка ў роднай хаце. Немагчыма перадаць на газетных старонках асалоду ад шматграннага голасу Анатоля Барысевіча, якому роўна падушны класічны оперны, папулярны народны і сучасны эстрадны рэпертуар. Адказваючы на мае нескладаныя пытанні, ён абавязкова выконваў куплет-другі вядомай арыі ці песні, што дадаткова ўпрыгожвала нашу “раскошу чалавечых зносін”, якую вельмі не хацелася завяршаць.

— У вашым дзяцінстве музычнай школы ў Дварцы яшчэ не было. Вы займаліся ў Лунінецкай ДМШ. Хтосьці суправаджаў хлопчыка ў горад?

— Удзячны бацькам за тое, што аддалі мяне ў музычную школу. Праўда, спачатку швагер падарыў мне гармонік. Убачыўшы цікавасць да музычнага інструмента, уладкавалі мяне вучыцца. Першую палову дня займаўся ў Дварэцкай СШ, а ў другую — тры разы на тыдзень, нават не маючы абеду, ездзіў на аўтобусе ў Лунінец. Ні разу заняткаў у музычнай школе не прапусціў.

— Памятаеце кагосьці са сваіх выкладчыкаў?

Абавязкова! Дырэктарам ДМШ быў Аляксандр Іванавіч Варпаеў, дай Бог яму здароўя. Мой настаўнік па класу баяна — вядомы самадзейны кампазітар Яўген Якаўлевіч Куфайкін. Я адразу палюбіў выконваць складаныя поліфанічныя творы — Баха, Гендэля. Як цудоўна гучыць музыка гэтых кампазітараў на сучасных арганых баянах!.. А дзякуючы Барысу Іванавічу Шчуру, засвоіў азы музычнай граматы — ён быў бліскучым выкладчыкам сальфеджыо. Гэтыя два выдатныя музыканты пайшлі ўжо з жыцця, але іншы раз у снах бачу сябе на іх уроках...

— Столькі год пражыўшы за межамі Беларусі, вы тым не менш цудоўна размаўляеце на роднай мове. Асновы яе таксама ж закладзены ў школе?

— У Дварцы быў цудоўны выкладчык беларускай мовы і літаратуры Леанід Адамавіч Роўба, які вёў у нас і драматычны гурток. Тады мне здавалася, што людзі па-іншаму і размаўляць не могуць. Пасля школы прыехаў паступаць у Гродзенскае культасветвучылішча, да мяне звяртаюцца па-руску, а я не магу зразумець ніводнага пытання! Не скажу, каб разгубіўся, але нешта абрываўся ў душы, калі паўсюдна ў горадзе чуў толькі рускую мову.

— А якія адносіны да замежных моў? Напэўна, пры пастаянных гастроліх у іншыя краіны жыццё прымусіла вывучыць адну з моў дасканаласцю.

— Артысты, як людзі творчыя, звычайна ўсё робяць толькі па натхненню. У спектаклях часта працую на мове арыгінала — інакш оперу могуць не прыняць за мяжой. Наогул, люблю спяваць на розных мовах. А мае адносіны да абавязковага вывучэння таксама выказаліся ў Гродне. У школе я вучыў французскую мову. У вучылішчы нас падзялілі на дзве групы — англійскую і нямецкую. Я не наведваў наогул заняткі, але і ў адной, і ў другой групе лічылі, што я хаджу ў іншую. Выпускныя экзамены здаў станоўча.

— Заўсёды так шанцавала?

— Пашчасціла на педагогаў. Кампазітар Алоўнікаў хадайнічаў за мяне, як за “адоранага самародка” — так было напісана ў лісце, які я сам адносіў міністру культуры ў Дом урада ў Мінску, каб мяне прынялі ў кансерваторыю... Служыў у арміі — іграў у аркестры песні і пляскі Чырвонасцяжнай Беларускай акругі. Працаваў на чатырох кастрычніцкіх парадах. Машэраў стаяў за трыбунай на Цэнтральнай плошчы ў сталіцы... Цяпер вось глядзеў па Беларускім тэлебачанні ўспаміны пра гэтыя святочныя падзеі. А ўжо потым выбіраў сам, дзе працаваць.

— У 1985 годзе перад вамі яшчэ ляжала ўся неабсяжная краіна СССР...

— Так. Спачатку прыйшоў у Ленканцэрт. Потым Цемірканаў запрасіў у філармонію. Па яго ж пратэкцыі працаваў вядучым салістам оперы ў Нальчыку, у Кабардзіна-Балкарыі. А потым мне прапанавалі вельмі добрыя ўмовы ў Святлоўску.

— З Ельцыным там пазнаёміліся?

— Так, але цяперашні Екацерынбург дарагі мне іншай сустрэчай — з Уладзімірам Мулявіным. Не мог нават меркаваць, што гэты рускі музыкант праславіць маю Беларусь на ўвесь свет... Узровень жыцця ў Святлоўску тады быў разоў у 10 вышэйшым, чым нават у Паўночнай Пальміры. Горад выгадна выкарыстоўваў прыбыткі сваёй цяжкай прамысловасці ў сацыяльнай сферы. Там пачаліся першыя ў Расіі замежныя інвестыцыі ў мастацтва, першыя сумесныя тэатральныя праекты. І мой першы кантракт быў заключаны там. Сем сезонаў працаваў у Святлоўску, выканаў вядучы партыі самых славуэтах оперных спектакляў.

— Але вось гадоў таму вы пераехалі ў Санкт-Пецярбург. Не шкадуеце?

— З кожным нашым учынкам штосьці губляем, штосьці знаходзім. Заняты ў 24 спектаклях. На жаль, дзяржаўныя тэатры ў Расіі засталіся, як жартуюць артысты, “на блакадных нормах”. Такая зарплата дае магчымасць існаваць, але не жыць годна. Вымушаны згаджацца на запрашэнні. Па заходніх мерках, за мяжой нам і не так шмат плацяць, але для нас такія прапановы вельмі выгадныя. За адны гастролі можна прывезці добры аўтамабіль.

— Якая з замежных краін зрабіла на вас самае вялікае ўражанне?

— Па тэхнічнай аснашчанасці — непараўнальна магчымасці ў Такійскім тэатры оперы. Не кажучы пра сцэну, нават кожная грывёрка абсталявана маніторамі. Зручнасці фантастычныя, як і акустыка. Выдатныя канцэртныя якасці ў старых тэатрах: у Празе і Вене, выключная камерная атмас-

фера ў залах Германіі. З былых савецкіх, безумоўна, гэта Адэскі оперны тэатр.

— Можаце назваць любімыя творы?

— Не. У маім рэпертуары, акрамя класікі, сотні песень. Магу іграць на многіх музычных інструментах — баяне, гітары, кларнеце, трубе, ударных, фартэпіяна, на лыжках і на ножках крэсла, нарэшце. Але мяне можа пакінуць абываковым выкананне самых славуэтах маэстра, а слёзы на вачах могуць вылікаць абрадавыя спевы звычайных вясковых жанчын на вяселлі. Калі ёсць Божы дар, ён праявіцца і ў народным гулянні на вуліцы, калі яго няма — ніякія музычныя акадэміі не створаць голас.

— Канцэрты — гэта ваша работа і святая для гледачоў. Магчыма, нейкае выступленне вам асабліва дарагое і запамінальнае?

— Ніколі не забуду канцэрт у Святагорскім манастыры. Выконваў рамансы на словы Пушкіна. Пасля славыты захавальнік Міхайлаўскага Сямён Міхайлавіч Гейчанка абняў мяне і сказаў: “Калі б тут быў Пушкін, ён цябе б распалаваў”. Адзін з любімых маіх пушкінскіх вершаў “Телега жизни”. Хочаце, пачытаю?

— Вельмі. Шкада, што чытачы не змогуць пачуць... Ад паззіі — зноў да спеваў. Які ў вас голас?

— “Тэнар драматыка”.

— Вы столькі ведаеце на памяць беларускіх вершаў і песень, што мне не трэба пытацца аб вазных адносінах да Беларусі. Але ж любоў павінна быць з адкрытымі вачамі.

— Беларусы шчырыя і гасцінныя, вельмі мудрыя — імкнучыся з паўслова зразумець, што ты за чалавек. І гэта ім удаецца.

Праўда, крытычна цяпер стаўлюся да таго, за што іх звычайна хваляць, — правайтасць. Напэўна, калі б у Беларусі былі белыя ночы, як у Санкт-Пецярбургу, людзі ў нашых вёсках працавалі б і ноччу. Але жыццё — гэта не толькі праца...

— Без чаго найбольш цяжка абыходзіцца вам у Санкт-Пецярбургу?

— Без вады з нашага калодзежа і сырадою.

Раніцай Анатоль Уладзіміравіч ад'язджаў у Санкт-Пецярбург. Да цягніка сына праводзіла маці.

77-гадовая Любоў Іванаўна ўсё жыццё спявае ў царкоўным хоры. Спадзяюцца дзеці, што Бог узнагародзіць яе такім жа моцным здароўем, як бабулю, — тая жыла да 90 гадоў. А маці жадае таго ж сваім дачцэ і сынам, унукам і праўнукам. І марыць, каб аднойчы яны ўсе сабраліся ў роднай хаце. А пакуль, дзе б ні жылі, за душэўным спакоем дзеці едуць у родную вёску — да мамы.

Тамара СОЦ.

**ДУБРОЎСКАЯ
Ганна**

Дуброўская Ганна Анатольеўна (Мінск, 27.11.1972.), артыстка тэатра, кіно.

Маці Г. Дуброўскай спявачка, актрыса аперэты. У дзяцінстве Ганна захаплялася спортам, выканала нарматыў майстра. Займалася музыкай: напісала шэраг песень, якія прагучалі на Беларускім радыё. Пасля заканчэння васьмі класаў паступіла ў тэатральную школу. Затым — вучоба ў Маскве ў Шчукінскім тэатральным вучылішчы (курс Уладзіміра Іванова).

Пасля вучылішча Ганна Анатольеўна прапавала ў Маскоўскім тэатры імя Яўгена Вахтангава. Першая роля на прафесійнай сцэне — Турандот у неўміручай “Прынцэсе Турандот”. Спаквалі стала выканаўцай многіх адметных роляў у тэатры і кіно. Сярод іх — Лізавета ў вахтангаўскім спектаклі “Царскае паляванне”, Яна ў нашумелым спектаклі “Планета” Яўгена Грышкаўца (тэатр “Школа сучаснай п’есы”).

У кіно наша зямлячка іграла ў серыяле “Графіня дэ Мансаро”, знялася ў фільмах “Хачу ў Амерыку” (1993), “Дом на камні” (1994), “Дом” (1995). Удзельнічала

ў здымках фільма Сяргея Бадрова-малодшага. За дзень да трагічнага зыходу лавіны, пад якой загінула ўся група, пакінула здымачную пляцоўку: у Маскве яна якраз павінна была іграць у спектаклі “Атэла”...

Адзін з кінакрытыкаў так адгукнуўся пра творчасць Ганны Дуброўскай: “Сцэнічная прырода (...) Дуброўскай спалучыла ў сабе гратэскную стыхію самай прымітыўнай камедыі (...) і эмацыянальнае багацце высокай меладрамы. Цудоўны сплаў лірыкі і эксцэнтрыкі. Цеснае яднанне супрацьлеглых жанраў — хрэстаматычны, вахтангаўскі феномен, які набіў аскоміну, але не перастае здзіўляць”.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

**ХАНЧУК
Аляксандр**

Ханчук Аляксандр Іванавіч (19.9.1951, г. Маларыта Брэсцкай вобл.), расійскі геолаг. Доктар геалагічных навук (1993). А. Ханчук закончыў сярэдняю школу ў Маларыце (1968), геалагічны факультэт Львоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта (1976). У 1969-1971 гадах служыў у Савецкай Арміі. З 1976 года — у Далёкаўсходнім геалагічным інстытуце Акадэміі навук СССР ва Уладзівастоку: стажор-даследчык (1976-1978), малодшы навуковы супрацоўнік (1978-1985), старшы навуковы супрацоўнік (1985-1986), загадчык лабараторыі (1986-1988), намеснік дырэктара ДУПТ па навуковай рабоце (1988-1993), выконваў абавязкі дырэктара інстытута (1993-1996).

З 1996 года — дырэктар Далёкаўсходняга геалагічнага інстытута (абраны Далёкаўсходнім аддзяленнем Расійскай акадэміі навук). У 1982 годзе закончыў завочную аспірантуру і абараніў кандыдацкую дысертцыю ў спецыялізаваным савецкім ДУПЦ АН СССР на тэму “Геалогія і паходжанне Сярэд-

не-Камчацкага крысталічнага масіва”, а доктарскую дысертцыю — у Маскве ў спецавене Геалагічнага інстытута РАН на тэму “Геалагічная будова і развіццё кантынентальнага абрамлення паўночнага заходу Ціхага акіяна”. Член-карэспандэнт Расійскай акадэміі навук (1997), акадэмік Акадэміі прыродазнаўчых навук Расійскай Федэрацыі (1996).

А. Ханчук — спецыяліст у галіне геадынамікі, петралогіі і мінералогіі. Яго даследаванні ўнеслі істотны ўклад у вырашэнне праблемы эвалюцыі зямной кары ў пераходнай зоне кантынент — акіяна. Прыхільнік плітавай тэктонікі, ён узбагаціў сусветную навуку серыяй прац па геадынаміцы, петралогіі і мінералогіі Ціхаакіянскай ускраіны Усходняй Азіі. У яго актыве — болей 200 навуковых публікацый, у тым ліку дзевяць манаграфіяў.

З 1989 года А. Ханчук з’яўляецца адным з кіраўнікоў міжнародных праектаў па складанні і выданні геадынамічных і металагенічных карт Паўночна-Усходняй Азіі. Праводзіў даследаванні на Чукотцы, Камчатцы, востраве Сахалін, у Прымор’і і Філіпінскім моры. Ініцыятар і кіраўнік буйнога інавацыйнага праекта па стварэнні ў Прыморскім рэгіёне новай галіны, звязанай з эксплуатацыяй месцанараджэнняў каменна-самацветнай сыравіны, у прыватнасці, адзіных у Расіі сапфіраў і высакароднага апалу.

За заслугі ў развіцці геалагічных даследаванняў на Далёкім Усходзе А. Ханчука ўзнагароджаны юбілейным медалём “За заслугі ў разведцы нетраў Прыморскага краю” і Ганаровай граматай Міністэрства прыродных рэсурсаў Расійскай Федэрацыі. У 2001 годзе дасягненні А. Ханчука ў арганізацыі навуковых даследаванняў былі адзначаны медалём “За заслугі перад Айчынай” 2-й ступені.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

Такім нарадзіла яго Беларусь

Да 70-годдзя з дня нараджэння Сакрата Яновіча

Сёлета з усіх бакоў скіраваны віншаванні Сакрату Яновічу з яго 70-годдзем. Урадлівае і багатае творчае поле і дагэтуль цяжкая ноша яго грамадскіх старанняў. У адным са сваіх артыкулаў Уладзімір Гніламедаў напісаў: “Дык хто ён — Сакрат Яновіч? У чым яго феномен? Чым глыбей яго ведаш, тым больш ён здзіўляе маштабамі і незвычайнасцю сваёй індывідуальнасці: паэт, празаік, эсэіст, публіцыст, аналітык, гісторык, культуралаг, сацыёлаг, псіхолаг, філосаф, мараліст і яшчэ, і яшчэ. Пры ўсім гэтым гэта чалавек з вельмі нізкім болевым парогам — мяккі і плачотны, тэмпераментны і ваяўнічы адначасова. Такім нарадзіла яго Беларусь”. І праз дзесяць гадоў гэта характарыстыка застаецца актуальнай і ніколі не страчанай, а яшчэ больш узмоцненая пражытым і створаным на беларускай ніве.

Некалькі гадоў таму поштай з

Беластоцкіх Крынак мы атрымалі дарунак — кнігу Сакрата Яновіча “Не жаль пражытага” з дароўным надпісам аўтара Беларускаму дзяржаўнаму архіву-музею літаратуры і мастацтва. Кніга-аўтабіяграфія, кніга-споведзь захапляе не тое што з першай старонкі, а з першых слоў, і гэтак да апошняга сказа: шчыра, адкрыта, бязлітасна да сябе, без прыўкрысця падзей, што адбыліся на працягу больш чым паўстагоддзя. Пасля яе выхаду ўсякая біяграфія Сакрата Яновіча выглядае занадта кароткай і ёй заўсёды будзе брававаць тых непадкупных эмоцый і дэталёвай жыццёвасці, якімі напоўнена гэта неардынарная кніга. Заклікаючы чытаць напісанае Сакратам Яновічам, я не магу не сказаць пра асноўныя вехі яго жыцця.

Сакрат Яновіч нарадзіўся 4 верасня 1936 года ў мястэчку Крынікі бы-

лога Гродзенскага павета ў сям’і шаўца. У гады нямецкай акупацыі хадзіў у “тайную беларускую школу”. Увосень 1944-га пайшоў адразу ў другі клас, бо ўмеў чытаць і пісаць па-беларуску. У 1950 годзе скончыў сямігодку і паступіў у Беластоцкі электрычны тэхнікум, дыплом аб заканчэнні якога атрымаў у 1955-м. Пасля некаторы час працаваў брыгадзірам электрамонтёраў на Баваўняным камбінаце пад Беластокам. У гэты ж час Сакрат Яновіч арганізоўвае Саюз беларускіх патрыётаў, які, як ён сам зазначыў, “хоць і не разгарнуўся, назаўсёды вызначыў аднак нацыянальную нам свядомасць”. З лютага 1956 года перайшоў на працу ў створаную рэдакцыю штотыднёвіка “Ніва” — спачатку на пасаду перакладчыка, а пасля журналіста. У 1960 годзе закончыў завочнае аддзяленне беларускай філалогіі Настаўніцкага інстытута ў Беластоку, у 1973-м — завочна факультэт польскай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта. У чэрвені 1958 года Сакрат Яновіч прыняў самы актыўны ўдзел у заснаванні Беларускага літаратурнага аб’яднання “Белавежа”.

“Наша аб’яднанне, гэта першая літаратурная арганізацыя на Беларусі, хоць пачаткі літаратурнага жыцця ў Беластоку занатаваны ў гадах 1940 — 1941. У пазнейшы час “Белавежаўцы” ўдзельнічалі ў стварэнні ды ўмацаванні польскага літаратурнага руху... Сярод нас... ёсць аўтары, творчасць якіх з’яўляецца вядомай і ацэненай не толькі ў Польшчы і Беларусі; творы якіх перакладзены на мовы — польскую, рускую, нямецкую, украінскую, англійскую; аб творчасці якіх напісаны навуковыя працы... Большасць нас, калі не ўсе, што сабраліся тады, у той чэрвеньскі дзень 1958 года, у журналіцкім клубе над памяшканнем рэдакцыі “Нівы”, нават і не марыла аб уласнай аўтарскай кніжцы ў вітрыне кнігарні.

Мы, дзеці непісьменных бацькоў, блашавёныя дачкі і сыны мацяроў, заплаканыя, як грамнічныя свечкі, ішлі ў будучыню з рэвалюцыйнымі мандатамі на рэчліснасць, якая тады, яшчэ чужая нам, знясмелвала сваёй па-старасвецку вялікапанскай пагардай да нас. І самае важнае, што мы пачыналі рабіць, гэта апавядаць аб жыцці людзям у свеце на мове, якая дагэтуль з’яўлялася ў нас пазнакаю галечы ды забітасці. На бацькоўскіх загонах вырасталі мы спорны плён прыгожага слова”. Так шчыра, закахана, пачуццёва напіша С.Яновіч да дваццацігоддзя “Белавежы”.

Ад вясны 1959 года і да паловы 1962-га Сакрат Яновіч быў загадчыкам арганізацыйнага аддзела Беларускага грамадска-культурнага таварыства. У 1970 годзе быў выключаны з ПАРП і звольнены з працы ў “Ніве” за “беларускі нацыяналізм”. “У бюро пасрэдняга працы на Варшаўскай штараз вытэсвалі мне на рукі накіраванні ў розныя фірмы. Не прымалі, аднак, глянуўшы на мае імя і прозвішча”, — успамінае пісьменнік. І прышлося гарадскога Дома культуры тэхнікам бяспекі працы, паўштатным інструктарам-метадыстам Беларускага гарадскога Дома культуры. У 1976 — 1981 гадах Сакрат Яновіч з’яўляўся старшынёй Клуба Саюза польскіх пісьменнікаў у Беластоку. У 1980 годзе вяртаецца “ў каханую “Ніву”, цяпер ужо тэхнічным рэдактарам, заадно апрацоўвае для публікацыі тэксты карэспандэнтаў. 80-я гады ў жыцці пісьменніка пазначаны актыўнай грамадска-палітычнай дзейнасцю: ён нястомна змагаецца за правы беларусаў Беларусі, старшынствуе ў партыі “Беларускае дэмакратычнае аб’яднанне”, заснаваў Беларускае незалежнае выдавецтва. У 1988 годзе Сакрат Яновіч пакінуў “Ніву”, і я сам запісаў, “больш не

шукаў казённага занятку”. З гэтага часу ён на творчай працы.

У 1991 годзе Сакрат Яновіч становіцца пастаянным супрацоўнікам Беларускага грамадска-культурнага штотыднёвіка “Czasopis” (у 1998—1999 гадах — сакратар рэдакцыі). З 1999 года — старшыня Згуртавання Villa Sokrates і галоўны рэдактар гадзніка “Annus Albaruthenicus”.

Сакрат Яновіч — аўтар каля двух дзесяткаў кніг прозы — лірычных мініячур, апавяданняў, аповесцяў, эсэ. Піша на беларускай і польскай мовах. Мае Сакрат Яновіч і літаратурна-навуковыя працы пра творчасць беларускіх пісьменнікаў у Польшчы, эсэ пра польска-беларускі сувязі. Рукпісы твораў пісьменніка сёння можна паглядзець у Нацыянальнай бібліятэцы, бібліятэках імя Ф.Скарыны ў Лондане, “Асалінэум” у Вроцлаве, акруговым музеі ў Беластоку, музеях Мінска. Але галоўны скарб рукпісаў і дакументаў Сакрата Яновіча зберагаецца ў Беларускаму дзяржаўным архіве-музеі літаратуры і мастацтва. Архіўны фонд пісьменніка налічвае 3 276 дакументаў і змяшчае рукпісы яго твораў, пераклады, перапіскі з беларускімі дзеячамі, біяграфічныя матэрыялы, фотаздымкі і іншае. Гэта адзін з найвялікшых помнікаў літаратурнага, культурнага і грамадскага жыцця беларусаў Польшчы ў другой палове дваццатага стагоддзя.

Сёння ў БДАМЛМ на аснове дакументаў фонду Сакрата Яновіча падрыхтавана яго юбілейная выстава. Выказваем пачуцці высокай павагі і шанаванне пісьменніку і нацыянальнаму дзеячу Сакрату Яновічу з пажаданнямі трывацца моцна і працаваць плённа.

Ганна ЗАПАРТЫКА.
НА ЗДЫМКУ: Сакрат ЯНОВІЧ.
Фота з фонду архіва музея.

Эстонія, Йыхві

Запрашэнне ў велападарожжа

Паважаная рэдакцыя!

Пасля заканчэння ў 1981 годзе электратэхнічнага факультэта Беларускага інстытута інжынераў чыгуначнага транспарту я быў накіраваны на працу ў Эстонію. Восем гадоў жыў у гэтай краіне і актыўна займаюся веласіпедным турызмам. Колькасць жа пройдзенных за гэты час на самых розных дарогах кіламетраў сягнула ўжо больш за сто тысяч. Пасля таго, як я дасканала вывучыў усе куточки Эстоніі, пачаў прапанаваць маршруты на Латвіі, Літве, Беларусі і Расіі. Колы майго “Турыста” пяць разоў пераадолявалі адлегласць паміж Эстоніяй і Беларуссю. Даведзшыся аб тым, што ў лютым гэтага года ў Мар’інай Горцы ў мяне нарадзіўся ўнук Андрэй Андрэвіч Дзехцярук, я разумеў, што прышоў час ехаць у Беларусь ўсё на тым жа самым веласіпедзе і ў шосты раз. І паехаў...

У канцы чэрвеня — пачатку ліпеня мяне ў маім чырвоным сігнальным жылце з надпісам “ESTONIA — BELARUS” на спіне можна было бачыць спачатку на дарогах Эстоніі, а потым ужо Расіі ды Беларусі.

Праехаўшы за дзевяць дзён па маршруце Йыхві — Тарту — Валга — Выру — Ізборск — Востраў — Апочка — Полацк — Лепель — Бачэйкава — Чашнікі-Бобр — Беразіно — Мар’іна Горка — Слуцк — Мікашэвічы — Лунінец — Пінск — Кобрын — Повіць 1

482 кіламетры, я атрымаў чарговае вялізнае задавальненне ад усіх тых прыемных сустрэч, якія даў мне лёс. Толькі сустрэча з пяцімесячным унукам чаго вартая!!!

Адказваючы ў Кобрыне на пытанні карэспандэнтаў газеты і мясцовага радыё, які заўсёды, запраціў сваіх землякоў да ўдзелу ў адной з маіх чарговых вандровак па Эстоніі, але калі вярнуўся назад у свой Йыхві, у галаве ўзнікла наступная ідэя.

А што, калі пашырыць межы гэтага мерапрыемства? Што, калі ахапіць ім усю Прыбалтыку ды і не толькі яе?!.. Рухаючыся з Йыхві праз Талін і Пярну, Рыгу і Вентспілс, Ліпаю і Клайпеду, Нервінгу і Калінінград, а таксама Беласток і Гайнаўку спачатку на Брэст, а потым і на Мінск, першапачатковая суполка аматараў веласіпеднага турызму з Эстоніі магла б далучыць да свайго складу па два чатыры прадстаўнікі беларусаў Латвіі, Літвы, Расіі, Польшчы, самой Беларусі.

Калі добра падрыхтаваць такое мерапрыемства, папярэдне падумаць усе яго дэталі, наладзіць на яго шляху шэраг цікавых сустрэч, дык яно можа стацца вельмі ўдалым, патрэбным і паспяховым.

Робячы такую сваю прапанову, я звяртаюся ў першую чаргу да тых беларускіх суполак, якія плённа працуюць зараз у краінах Балтыі і Польшчы. Але гэта, безумоўна ж, зусім не

выключае і таго, што ўдзел у вандроўцы змогуць прыняць і беларусы з іншых краін блізкага і далёкага замежжа. Было б толькі на гэта ў іх жаданне, былі б толькі магчымасці, дык тады і ўсе праблемы вырашана.

Добра разумеючы тое, што для пачынаючых аматараў задуманы мною маршрут будзе цяжкаватым, папярэдне прапануюю на спячкі і рушыцы ў гэтую вандроўку толькі летам 2008 года. Няхай канец гэтага і ўвесь наступны год стануць для нас чадамі ўсталявання трывалых сувязяў, абмеркавання ды ўзгаднення дзеянняў, пошукаў магчымых спонсараў, шматлікіх прыемных трэніровак і адчування набліжэння таго часу, калі мы сядзем на свае веласіпеды і пачнём рухацца ў напрамку Беларусі за кошт адной толькі энергіі ўласных сэрцаў.

Ці настолькі ўжо мы пасталелі, што і не засталася ў нас ні кроплі рамантыкі, былога юнацкага запалу?!

Ці ездзіць па матухне-зямлі мы здоўжы ўжо толькі на аўтобусах, цягніках ды ў нашых цесненькіх аўтамабілях?!

Калі гэта і сапраўды так, дык няхай добрым прыкладам для нас стануць тыя французанкі і французы, якія гэтым летам прыехалі сваім ходам з Парыжа ў Талін. Старэйшай жанчыне ў гэтай групе, дарчы, было 60 гадоў, а мужчыне — 67. І яны пераадолявалі ў дзень па 80-100 кіламетраў.

Мы будзем пераадоляваць недзе

па 120-150, бо працягласць маршрута складзе добрых 2 000 кіламетраў, і праісці яго ўсім тым, хто будзе стартваць з Эстоніі, патрэбна будзе максімум за тры тыдні.

Што ж тычыцца ўзросту будучых удзельнікаў падарожжа, дык мне, напрыклад, у 2008 годзе споўніцца ўсяго толькі 55.

Мой працоўны тэлефон у горадзе Кохтла-Ярве: 6-40-90
Мабільны: 566-65-898
Уладзімір Дзехцярук.
Puru tee 22-21, JONVI,
EESTI, 41534.

Уладзімір ДЗЕХЦЯРУК.

P.S. Крышку пра сябе (для тых, хто не ведаў альбо ўжо і забыўся):

Заснавальнік старэйшага ў Эстоніі Беларуска-эстонскага культурнага згуртавання “БЗЗ” (1989).

Аўтар беларускамоўных кніг “Сярод белых эстонскіх начэй” (зборнік вершаў, 1995. Талін), “Трылабітавы бераг” (зборнік вершаў, 1999), “Кроплі лёсу” (аўтабіяграфічная проза, 2001) і “Повіць, абшары, людзі, час” (даследаванне гісторыі маёй роднай вёскі, 2005).

Папярэдне ўдзячны рэдакцыі за надрукаванне майго “Запрашэння”. Вельмі хочацца, каб прапанаваная ідэя ў 2008 годзе і сапраўды рэалізавалася...

Дасылаю вам ксеракопію свайго здымка, зробленага раніцай 25 чэрвеня гэтага года ў эстонскім горадзе Валзе, дзе я начаваў па дарозе ў Беларусь у сваіх эстонскіх родзічаў. Здаў ўжо Йыхві і Тарту, а наперадзе — Выру, эстонска-расійская мяжа, Ізборск і гэтак далей. Адным словам, я стаю ў Валзе перад тым, як рушыць у далейшы шлях ды і апынуцца бліжэй да Беларусі на чарговых 180 кіламетраў. Бо менавіта столькі я і прайшоў у той крыху дажджлівы дзень...

Расія, Комі
**ПА ЗАСЛУГАХ —
І ПАШАНА**

На рэдкасьце ўраджайным выдаўся гэты год на ўзнагароды лепшым актывістам НКА “Беларусь” у Рэспубліцы Комі. Распачы радасны адлік Аркадзь Крупенька — старшыня беларускай аўтаноміі. У пачатку года ў Маскве яму ўручылі залаты медаль Асамблеі народаў Расіі (пасведчанне падпісаў Рамазан Абдулатыпаў) за вялікі ўклад у захаванне самабытнасці і адзінства народаў Расіі. Такую ўзнагароду А. Крупенька атрымаў першым у Рэспубліцы Комі.

Хутка і на грудзях ганаровага грамадзяніна Троіцка-Пячорска, удзельніка Вялікай Айчыннай вайны, намесніка старшыні савета ветэранаў Троіцка-Пячорскага раёна Андрэя Шчамалева зазьяла сярэбраная зорка “Грамадскае прызнанне”. Узнагарода ўручана за шматгадовую добрасумленную работу ў грамадскіх арганізацыях.

За першую палову 2006 года Рэспубліканскае ўпраўленне наркантrollo прызнана лепшым у параўнанні з іншымі Паўночна-Заходнімі органамі. Яго ўзначальвае беларус генерал-маёр Яраслаў Карташэвіч. У Комі ён служыць са жніўня 2003 года. За дасягнутыя поспехі на гэтым полі дзейнасці Я. Карташэвіч ўзнагароджаны медалём “За адзнаку ў службе ў органах наркантrollo” III ступені.

Вялікую папулярнасць

Расія, Новасібірск
КНІГІ З БЕЛАРУСІ

Восьмы год існуе ў Новасібірску Цэнтр нацыянальных літаратур. У яго фондах налічваецца больш за сем тысяч кніг на розных мовах былога Савецкага Саюза, пяцьдзесят найменшаў газет і часопісаў.

А зусім нядаўна цэнтр папоўніў свае фонды новымі кнігамі, якія былі выдадзены ў Беларусі. Сярод 200 выданняў — кнігі вельмі розных накірункаў. Пачатак фонду беларускай кнігі паклаў першы прэзідэнт нацыянальнай аўтаноміі беларусаў Уладзімір Васільевіч Галуза. Потым з прыватных бібліятэк кнігі прынеслі і іншыя члены беларускай дыяспары.

І вось ізноў папаўненне. Перш за ўсё прыцягваюць увагу энцыклапедычныя даведнікі і выданні. “Беларуская энцыклапедыя”, якая складаецца з 18 тамоў, пакуль прадстаўлена ў бібліятэцы толькі шасцю астатнімі часткамі паэзіі.

З найбагацейшай гісторыі нацыянальнага тэатра знаёміць шчодра аздоблены каляровымі фотаздымкамі маляўнічы двухтомнік “Тэатральная Беларусь”.

Яшчэ адно ілюстраванае выданне “Музей старажытнай беларускай культуры” ўяўляе сабой унікальны творы нацыянальнага мастацтва — іканікі, манументальную скульптуру, жывапіс, вышыўку, каццю.

Старэйшае пакаленне чытачоў, безумоўна, зацікавіць энцыклапедычнае выданне “Венчалінікі зямлі беларускай”. У складзеным на аснове матэрыялаў з архіваў Беларусі і Расіі выданні ярка паказана роля беларускіх ваенных дзеячаў у складаных аперацыях, якія раскрываюць іх талент, мужнасць

на паўночнай зямлі атрымаў творчы калектыў “Ухцінскі сувенір”. Яму горача агладзіраюць не толькі ва Ухце, але і ў Сыктыўкары і нават за рубяжом, напрыклад, у Італіі. Узначальвае ансамбль наша зямлячка Славаміра Собалева. У гэтым калектыве, акрамя яе, шмат беларусаў. Кіраўнік Рэспублікі Комі Уладзімір Торлапаў нядаўна падпісаў указ, у якім адзначаецца, што за заслугі перад рэспублікай музычнаму кіраўніку Ухцінскай муніцыпальнай спецыялізаванай агульнаадукацыйнай школы Славаміры Собалавай прысвоена ганаровае званне “Заслужаны работнік Рэспублікі Комі”.

Што ж, па заслугах — і пашана.

ТВОРЧАЯ ЖЫЛКА

Многім актывістам беларускай дыяспары (Феафан Панько, Святлана Краўцова, Надзея Лосева, Зінаіда Ралдугіна, Наталля Білан і іншыя) уласціва творчая жылка. Іх вершы і проза з’яўляюцца на старонках газет і часопісаў рэспублікі.

Тое, што творы беларусаў запатрабаваны, радуе. Акрамя газет, творы землякоў друкуюцца і ў літаратурных выданнях: зборніках, кнігах, альманахах.

У выдзеленым нядаўна зборніку “Лятухай думкі светлы прамень” надрукаваны вершы Ніны Пундзікавай і аўтара гэтых радкоў. У цікавым альманаху геалагаў рэспублікі “Поўны збор

разлук” таксама прадстаўлены беларусы — Тамара і Мітрафан Курачкіны, Ніна Пундзікава.

У дванацатым выпуску літаратурнага альманаха “Сыктыўкар”, прэзентацыя якая нядаўна адбылася, надрукаваны літаратурныя творы чатырох прадстаўнікоў беларускай дыяспары — Вольгі Дрындрыжык, Мітрафана Курачкіна, Ніны Пундзікавай і Тамары Курачкінай. Альманах атрымаў высокую адзнаку ў мясцовых СМІ. На выхадзе наступны чатырнаццаты выпуск альманаха, у якім таксама будуць надрукаваны творы нашых землякоў.

**ВЫВУЧАЕМ
ГІСТОРЫЮ РОДНАГА
КРАЮ**

У планах работы нашай аўтаноміі можна сустрэць і такі пункт: “Правесці вечар, прысвечаны вобласці Беларусі”. Пазнавальныя вечары пра Гомельскую і Брэсцкую вобласці ўжо прайшлі. Рыхтуецца вечар, прысвечаны Віцебшчыне: вызначаны ўдзельнікі, вядзецца падбор літаратуры. Тыя, хто пабываў у Беларусі, прывезлі нумары абласных і раённых газет, якія выдаюцца на Віцебшчыне. Яны паслужаць ілюстрацыяй да аповеду пра жыццё землякоў...

Безумоўна, такія мерапрыемствы дапамагаюць паглыбляць веды пра гісторыю роднага краю.

Мітрафан КУРАЧКІН.

Казахстан, Астана
**“Беларускі Дом”
сагравае казахаў**

Пасля ўдзелу мастацкіх кіраўнікоў нашага нацыянальна-культурнага цэнтра “Беларусь” у семінары-стажыроўцы, які традыцыйна праводзіць таварыства “Радзіма” і Камітэт на справах рэлігіі і нацыянальнасцяў пры Савецкім Міністраў Рэспублікі Беларусь, рэпертуар ансамбля “Вясёлка” папоўніўся новымі беларускімі песнямі. Песні на беларускай мове гукаюцца на рэспубліканскіх сцэнах і цёпла прымаюцца, знаходзяць душэўны водгук у слухачоў розных нацыянальнасцяў.

Асабліва спадабалася песня “Беларускі дом”, якую напісалі С. Валодзька і А. Рудзь. У час яе выканання зала дружна апладзіравала, асабліва пасля такіх слоў: “Ды няхай яны толькі свой клон аддаюць”, а выканаўцы нізка кланяліся. З гэтай песняй мы сталі прызёрамі Рэспубліканскага фестывалю дружбы народаў. Пасля неаднаразовага паспяховага выступлення на сцэнах Кангрэс-хола (умяшчальнасць залы больш за 2 500 чалавек), Прэзідэнцкага цэнтра культуры, Опернага тэатра нам прапанавалі запісаць “Беларускі дом” на дыск, але для гэтага патрэбны дозвол аўтараў песні, абяцана аўтарскае ўзнагароджанне.

Паважаная рэдакцыя, просім нам дапамагчы звязца з аўтарамі.

А. РАМАНАВА, старшыня НКЦ “Беларусь”. АД РЭДАКЦЫІ. Ваша пісьмо пераслалі С. Валодзьку.

Украіна, Белград-Днястроўск

**Першая прэзентацыя ў ЦНК —
беларуская**

Старажытны горад Акерман, цяпер Белград-Днястроўск, стаіць у вусці Днястра. Гораду больш за 2 500 гадоў. Колькі ж гістарычных падзей адбылося за гэты час! Бесарабія — шматнацыянальны край. Тут пражывае больш за 120 нацыянальнасцяў. Ёсць і беларусы, іх у раёне больш за 400.

З 22 мая 2003 года дзейнічае нацыянальна-культурнае аб’яднанне “Беларусь”. Старшыня Лілія Цвяткова стаяла ў пачатку станаўлення аб’яднання. У размове Лілія Анатолеўна падкрэслівае, што без падтрымкі сяброў-беларусаў нічога і не было б. А гэта: С. Крукоўскі, У. Закалінскі, А. Півавава, А. Папова, В. Шаўчук, А. Торажава, А. Добчанка, С. Марганюк, М. Марганюк.

Лі. Цвяткова падтрымлівае сувязь з літаратурным музеем Я. Коласа ў Мінску, і як вынік — шэраг цікавых выстаў, прысвечаных творчасці Якуба Коласа: “Я. Колас — пясняр зямлі беларускай”, “Пуцявіны Коласа”, “Каласавіны”. Сёлета ў красавіку — чэрвені ў Белград-Днястроўску па ініцыятыве аб’яднання прайшла выстава вядомага беларускай дыяспары мастака

Вячаслава Ігнаценкі, які цяпер жыве ў Адэсе.

Галоўнай падзеяй ліпеня была першая сярод нацыянальных аб’яднанняў горада прэзентацыя беларускага таварыства ў новым Цэнтры нацыянальных культур. Яна стала працягам святкавання аб’яднаннем Дня Незалежнасці і вызвалення Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў. Да падзеі былі аформлены два стэнды з сімволікай Рэспублікі Беларусь, адміністрацыйнай картай, мастацкай літаратурай, дзіцячымі казкамі, кнігамі па гісторыі, вырабамі дэкаратыўнага мастацтва.

Шмат добрых слоў было выказана ў адрас беларускай суполкі прадстаўнікамі мясцовых улад: намеснікам кіраўніка гарадской адміністрацыі Л. Капусцінай, загадчыкам аддзела культуры Д. Алескоком, а таксама дырэктарам Цэнтра культуры і волынага часу Н. Швачка.

Усе, хто канкрэтна падтрымлівае дзейнасць аб’яднання беларусаў, атрымалі Ганаровыя граматы ад старшыні. А Б. Стаўрову — удзельніку Вялікай Айчыннай вайны, старшыні гарадскога савета ветэранаў — уручылі медаль “60 год вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў”.

“Нясвіжскай акадэміі” чарговы выпуск

У Нацыянальным цэнтры даследаванняў і дакументацыі гістарычных помнікаў у Варшаве адбылося ўрачыстае ўручэнне дыпламаў выпускнікам XI курса па тэме “Ахова і выкарыстанне гістарычных прамысловых аб’ектаў і помнікаў тэхнікі” міжнароднай паслядыпломнай летняй школы “Нясвіжская акадэмія”. Дыпламы атрымалі 15 выпускнікоў, у тым ліку 8 — з Беларусі і 7 — з Украіны.

ДАВЕДАЧНА. Міжнародная паслядыпломная летняя школа “Нясвіжская акадэмія” створана па ініцыятыве Міністэрстваў культуры Беларусі і Польшчы і дзейнічае з 1995 года. За гэты час праведзена XI курсаў, дыпламы школы атрымалі 143 выпускнікі з Беларусі, Літвы, Польшчы, Украіны і Расіі, у тым ліку 80 — з Беларусі.

Калі праходзіла апошня частка святкавання, Лі. Цвяткова расказала пра сваю паездку ў Беларусь на 80-годдзе бацькі А. Жыткевіча — заслужанага настаўніка БССР, пра наведванне Жыровіцкага манастыра, Дома Міласэрнасці ў Мінску, а таксама падзялілася ўражаннямі ад цікавых знаёмстваў і сустрэч.

Ветэраны Вялікай Айчыннай вайны прынялі па 100 франтавых грамаў “Беларусі сінявокай”, частаваліся цукеркамі фабрык “Камунарка” і “Спартак”. А побач з бульбай і салам на стала была бесарабская брынза.

Дзякуючы Л. Пархімовічу і Г. Гражэўскай — прадстаўнікам аддзела па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў Мінскага аблвыканкама, удзельнікі ўрачыстасці атрымалі ў падарунак ручнікі, вырабы з керамікі, фарфаравы сервіз “Стары Мінск”, кнігі, значкі.

Белград-Днястроўскае аб’яднанне “Беларусь” — прыкметная з’ява ў нацыянальна-культурным жыцці Адэсчыны.

Людміла СЯЛІЦКАЯ.
НА ЗДЫМКУ: у час адкрыцця выставы Вячаслава ІГНАЦЕНКІ (другі справа).

Падрыхтавала Дзіяна ГРЫШАНАВА.

Янка БРЫЛЬ

Мой радавод

У горадзе

перад ад'ездам бацька перахварэў тыфам, брушным і зваротным, а ў сакавіку 1924-га, прастудзіўшыся ў лесе, не вытрымаў запалення лёгкіх. На сваім пяцьдзесят чацвёртым годзе. А мама — на тры гады маладзейшая.

Маленства маё, апошняга пестуна, пасля гарадскога вясковае, працягвалася пры ёй. Вечна занятай, строгай, але і справядліва добрай.

Пра ўсё гэта, асабліва пра вобраз бацькі, я напісаў у “Птушках і гнёздах” з той неспрэчнай шчырасцю, якую тут мне цяжка, а то і немагчыма паўтарыць. Зрэшты, як і пра ўсё маё за доўгі час пражыта-перажытае. Лепш пагаворым пра радню.

Бабуля ў мяне нібы і наогул не было — толькі чуў ад мамы, што свякроў яе, жонку дзеда Данілы, звалі Ульянай, а маміну маму, жонку дзеда Івана, Анэтай. Дзяўчом яна была пакаёўкай у пані Анцутавай і да смерці малілася на кантычцы. Не больш магу сказаць і пра сваіх дзядоў, пазабываўшыся нават і шмат чаго з апавяданні матчыных і сёстраў Ганны ды Віліты, што ім з маленства памяталася.

У бацькі была адна сястра, па маці Ульяна, замужам за Янкам Свірыдам у вёсцы Рап'ёва, за сем вёрст ад нашай, што тады было няблзка. Яшчэ перад “мікалаеўскай” вайной яна памерла, асіраціўшы двух сыноў, падлеткаў. Меньшага з іх, байчышага дзядоў, наш папа, як гаварылася ў сям'і, забраў у Адэсу, дзе той падуваўся на вагоннае афіцыянта, а старэйшы, прастадушны, цялокаваты Сцяпан, застаўся пры бацьку і мацасе. Калі мы вярнуліся з горада на разбураную вайнамі ды “свабодамі” гаспадарку, ён прыязджаў дапамагаць сваіму добраму дзядзьку Антошку, пра што я ўдзячна згадваю ў апавяданні “Косю мой, косю...”.

З Федзем у маіх малечых успамінах спалучаны бацькаў рогат, калі яго спрытны выхаванец прыехаў прасіць “дядю і тётю” праз тыдзень пасля вяселля на хрысціны, якія ў вёсцы называліся радзінамі.

А пра Сцяпана яшчэ ёсць у апавяданні “Шчопцымі і пудамі”, дзе гэта іменна ён у распранай жыдоўскай камізілі і сапраўды знайшоў золата. А найлепш помніца тое, як ён даў мне ўпершыню адчуць шчасце ўзвышэння — пацягнуў на кані, нават трохі пад'ехаць.

Куды больш дваюродных было ў мяне па маміных братах Лукашу ды Навуму. У найстарэйшага з дзяцей дзеда Івана Рыгоравіча, здаравяк Лукаша, былі адна дачка і чатыры сыны, з якіх найцікавейшы — Аляксей, якога чамусьці змалку звалі Алесем. З франтоў Першай сусветнай ён вярнуўся з трыма “Георгіямі”, і двойчы паранены быў, і з аўстрыйскага палону ўцёк, а паміж дзвюма рэвалюцыямі нават камандаваў ротай. Колькі ж ён наракаваў у нашай хаце пра тры свае прыгоды-злыбяды!.. Пасля Другой сусветнай мы з братам Міхасём, калі ўжо і намі прачытаўся “Ціхі Дон”, называлі Алеся беларускім Грышкам Мелехам. Дажыў ён да дзевяноста гадоў, да канца гарласта-малайцаваты ды працавіты, колішні бравы вахмістр “летучей пулемётнай каманды”. Пра яго я раскажваю ў апавяданні “Праведнікі і зладзеі”, у замалёўцы “Палітадзел”, а найбольш у апавесці “Злак, убачаны здалёк”. А цяпер вольны і сумнават-цёпла ўспамінаецца, як ён са мною, на дваццаць сем гадоў маладзейшым, заўсёды вітаўся пры нячастых сустрэчах. Яшчэ ўсё з моцным поціскам рукі і ледзь не ўрачыстым тонам: “Здароў, брат!..”

У дзядзькі Навума, наймаладзейшага ў дзедавай сям'і, было таксама чатыры сыны. От сабе, добрыя хлопцы.

Заканчэнне. Пачатак у №33-35

Ды тут ужо найбольш цікавым быў сам іхні тата. Калека-гарбун, якога зноў жа наш бацька забраў быў у Адэсу, дзе, як у вёсцы казалі, “выву-чыў на краўца”. Таленавіта ахвочы, вясельны апавядальнік, нястомны словатворца, дабрадушны, шчыры чалавек. Маме маёй і дзядзьку Навуму Іванавічу я многа абавязаны як літаратар — багаццю іхняй мовы, незаменна ды невычэрпна шчодрым сваёй жыццядайнай роднасцю. Зноў жа, і дзядзька жыве ў мяне як прататып у апавяданнях “Праведнікі і зладзеі”, “Цуды ў хаціне”, крыху ў “Птушках і гнёздах”, а найбольш у апавесці “Ніжняя Байдуны”, дзе я яго, у Маласельцах Навумчыка, замаскаваў як свайго хроснага Рафалка, хоць хросным у мяне быў дзядзька Павел, адзкі.

Пра маму пісаў я, як пра бабулю, у апавесці “У сям'і”, як пра маці — у “Птушках і гнёздах”, а ўжо зусім адкрыта, “без выдумкі”, — у апавяданнях “Ты жывеш”, “За светлую памцаць”, у многіх лірычных запісах-мініяцюрах.

Гэтак яно бывае і ў іншых шматдзетных сям'ях, што нехта з некім бліжэй, не з усімі пароўну.

Тут будзе трохі з датамі. Найпершыя з нас, сёстры Ганна (1894-1972) і Віліта (1896-1971) і браты, Уладзімір (1899-1938) і Ігнат (1901-1960), былі для мяне як быццам і зусім даўнімі, адмежаванымі ад нашай апошняй тройкі — Мікалая (1910-1970), Міхаіла (1914-1966) і мяне, не толькі сваімі гадамі, але і тым, што паміж Ігнатам і Мікалаем была дзесяцігадовая паўза, калі паўміралі маленькімі першы Міша, Павел і Марыя, ды і яшчэ тым, што сёстры даўно жылі асобна, прычым Ганна ў далёкім, за семнаццаці вёрст цікавым сяле Палуужа каля Карэлічаў, а Валодзя ды Ігнат наогул у іншай краіне, ужо ажно вельмі далёка ад нашага заходнебеларускага Загора.

Мне прыемна і нават з гонарам думалася часамі, як гэта з братам Мікалаем мы за ўсё жыццё ніколі не пасварыліся. Валодзю, па даношу расстралянага ў Кіеве, рэабілітаванага ў Маскве, пра якога ў асноўным уся мая маленькая сага “Муштук і папка”, я ледзь-ледзь памятаю з Адэсы. Як і Ігната, якога рэальна ўбачыў улетку 1946-га, калі ён з адзіным сынам Шурам, дэмабілізаваным афіцэрам-франтавіком, прыязджаў з іх зауральскага Тройца. А вось з Міхасём, ці з Мішам, як часцей гаварылася, мы былі, як мама казала, “з самага малку спрэжаныя”. Ягонай памяці прысвечаны “Птушкі і гнёзды”, дзе ён — Толя Рукавіч, пра яго я наогул многа пісаў, усяго, што ў памяці ды ў сэрцы не выказаўшы, яшчэ і ў зусім нядаўняй кніжцы “Блакитны зніч”. Там нават упершыню казалася, што мы і пажаніліся з сёстрамі, хутаранкамі з Бродзішчаў палізу Маласельцаў, спачатку ён з Марыяй, Мурай, а потым я з Нінай Міхайлаўнай, у прозвішчы якіх — Клаўсуць, а па-вясковому Клэвусь — гучыць штосьці літоўскае, як быццам звязанае з паслужынасцю. Наш агульны цесць, Міхаіл Вікенцэвіч, якога маласельцы за чалавечую прастату і ў сталасці называлі Міхасём, прымаў удзел у першай расійскай рэвалюцыі, пра што ёсць сведчанне ў кнізе “Рэволюцыйнае движение в Белоруссии в 1905-1907 гг.”, выпушчанай выдавецтвам Акадэміі навук у 1955 годзе. На 580-581 старонках гэтага аб'ёмістага тома публікацыя і “донесенне” ад 17 жніўня 1906 года пра сялянскія забастоўкі і падбухторванне да іх у вёсках нашага наваколя, у тым ліку і ў Маласельцах, дзе ў Клаўсюца (так у тэксце даношу), апрач пракамацыйска-афіцыйнай рабочай партыі

знойдзена была і “Донская реч”. Да жанітва ён працаваў у Луганску.

Ужо даволі пажылым, адносна інтэлігентным кавалерам Міхась Вікенцэвіч ажаніўся з маладой дзяўчынай з мястэчка Турэцка, Таццянай Рыгораўнай Выдрыцкай. Ёсць такая легенда сямейная, што калі яны вячаліся, у маладой ад свечкі загарэлася фата — нядобра прыкмета... Яна і назаравалася пры сваім дабрадушным, вясельным Міхасю, які то “забастоўчыкам” быў, за кратамі сядзеў, то нейкім “перпетуум мобілем” займаўся, то кніжкі чытаў, часамі нават коней з плугам у баране пакінуўшы. Я яго, можна сказаць, і зусім не знаў, раз ці два за жыццё сустракаўся, а нашаму Мішы будучы цесць быў даспадобы. Тут ужо падабенства характараў. Памёр стары вясню 1937-га, маючы добра за семдзесят, — больш дакладна няма ўжо ў каго спытацца. А баба Таня, ціхая, цягавітая гаспадыня, аддавала сына і чатырох дачок, а потым займалася ўнукамі. То на сваім запушчаным хутарку з дзвюма стромкімі, здалёк бачнымі таполямі, са старым садком у зацішкі вішнёвых абсад, з дагледжаным агародам і духмяна расквечаным шчыпшыннікам перад вялікімі вокнамі прасторнай пасяваля хаты. А то жыла бабуля ў нас у Мінску, дзе і памерла, таксама ціха, як і жыла, напярэды 1959-га, на сёмым дзесятку.

У тым жандарскім “донесенні”, на жаль, не згадваецца Чычук Мікалай, яшчэ адзін брат маёй маці, таварыш Клэвус у рэвалюцыйных падзеях. Гультаваты вяселун, якім яго называла мая мама. “Усё недзе ходзіць, — казала тыя разы, калі ён ноччу-паўначы зойдзе да нас у Загора, — усё шукаеш бяды на сваю галаву. Лепш бы ты працаваў, як людзі!..” Дык ён: “Ладна, ладна, сястра! С понядельнічка начнём!..” І смяецца... Мікалай спачатку недзе спрытна хаваўся, а потым шмыгануў у Адэсу, да швагра Антона, які зафрахтаваў яго на амерыканскі карабель. Ужо і не памятаю, ці гаварылася пра гэтага дзядзьку больш, ці пісаў ён калі, аднекуль, ці не...

Трэці, апошні раздзел у “Блакитным знічы” прысвечаны памяці маёй Ніны Міхайлаўны, і мне яшчэ ўсё вельмі няпроста вяртацца да нашай разлукі. Маці нашых дзяцей, бабуля нашых унукаў, — яна жыве ў незагойнай памяці. На працягу нашых з ёю многіх гадоў я пісаў пра яе ў лірычных нататках, аднак жа, як мне цяпер відней, мала і не ўсё.

Маімі натуршчыкамі заўсёды былі дзеці, спачатку сяцёр ды братоў, а потым свае, за імі і ўнукі, якія ўжо таксама павыраслі.

Калі я ў юнацтве марыў ды рыхтаваўся стаць літаратарам, мне спачатку наогул хацелася стаць пісьменнікам толькі дзіцячым, пісаць перш за ўсё для малых. Аднак і сам я ведаю, і іншыя казалі, што ўсё маё вакол дзяцей — не для іх, а пра іх. Аднак жа і гэтага таксама нямаю ў святой пажыццёвай любові, пра што ў мяне гаворыцца і ў творах большых, і ў запісах, сабраных у значны раздзел “Адкуль паззія”, найпаўнейшы ў першым томе “Выбраных твораў у трох тамах”.

Дзеці. Унукі. Сям'я. Незаменнае значэнне гэтых слоў я разумеў, здаецца, заўсёды. Аднак, застаўшыся ў адзіноце ды ў старэчых немачах, я разумею іх, чым далей, тым лепш. І калі мы па-святочнаму збіраемся ў мяне, і калі сустракаемся па-будзённаму, і перазвонваемся.

Лічачы толькі найбліжэйшую радню маю ды Нініну, — братоў, сяцёр, дзяцей, унукаў, пляменнікаў, — дык набіраецца і добрая паўсотня. А які букет

прафесіяў! Даяркі, механізатары, рабочыя-майстры, педагогі і настаўнікі, інжынеры, фізікі і энергетыкі, афіцэры, прадпрыемальнікі... Жанчыны і мужчыны ўперамежку. А то ж і адзіночкі: запатэжнік, святар, бібліятэкар, стаматолаг, ветэрынар, архітэктар, кравец, ювелір...

Я даволі часта выступаў на розных літаратурных сустрэчах, у Беларусі і, як цяпер гаворыцца, у бліжэйшым і далейшым замежжы. І неаднойчы атрымліваў тусныя пытанні, то ў запісках: а ці пайшоў жа хто з вашых дзяцей ці ўнукаў у пісьменнікі? І часам хацелася адказаць, што не, не пайшлі, бо я іх, відаць, нядрэнна выхаваў, — каб не лезлі, куды не трэба. У думках маючы на ўвазе не заўсёды тактоўныя ды плённыя прыклады літаратурнай сямейнасці ў нашым Саюзе пісьменнікаў. Але ніколі я, вядома ж, так не сказаў, а толькі тое, як яно ёсць, як кожнае з маіх дзяцей і ўнукаў самі сабе выбіралі дарогу. Дачка Галіна — старшы выкладчык іспанскай мовы і літаратуры ў тым жа інстытуце (цяпер універсітэце), які пасляхова закончыла. Сын Андрэй і нявестка Ніна Піліпаўна — фізікі, ён — кандыдат фізікаматычных навук. Далей, улічваючы і дачку Наталю, трэба сказаць і пра бліжэйшае да літаратуры. На беларускую фінальную БДУ па сваёй ахвотце пайшлі спачатку дзве мае пляменніцы: дачка аднаго брата Лідзія Мікалаеўна Брыль, па мужу-пісьменніку Кармазава, заслужаны работнік культуры Беларусі, шматгадовы стыліст у часопісах “Польмя” і “Спадчына”, у “Беларускім кнігазборы”; дачка другога брата, Брыль Ганна Міхайлаўна, у замужжы Буі, па службе мужа-земляка, палкоўніка з акадэмічнай адукацыяй, жывучы ў Арле, працавала ў музеі І. С. Тургенева, перад сваёй заўчаснай смерцю выконваючы абавязкі вучонага сакратара; мая малодшая дачка Наташа, па мужу-паэце Семашкевічу, за тры дзесяцігоддзі працы ў выдавецтве “Мастацкая літаратура” (цяпер вядучы рэдактар), адрэдагавала цэлую бібліятэку кніг, у тым ліку асабліва працаёмкі дзевяцітомнік (у дзевяці кнігах) поўнага збору твораў Купалы, чатырохтомны збор твораў Зарэцкага, шасцітомны Быкава (прыязным аўтографам каторага заслужана ганарыцца), васьмітомны, яшчэ не закончаны выданнем, Шамякіна...

Наташына дачка Данута — па ўласнаму выбору настаўніца пачатковых класаў, а муж яе, Мікалай Мадзярскі, талковы прадпрыемальнік. Галінін сын, Міхаіл Лукеўскі, пасля школы і службы ў арміі таксама прадпрыемальнік і студэнт-заочнік політэхнічнага ўніверсітэта, а ягоная Маша закончыла географ БДУ і засталася там лабаранткай. Андрэевы дзеці, матэматык-праграмісты, Волечка з мужам Аляксандрам Біруковым і Антон з жонкай Кацяй займаюцца ў аспірантуры, у Італіі.

А літаратарамі, кожны па сабе ды іншым шляхам сталі двое — я і

Ігнатава ўнучка Таццяна Аляксандраўна Лейка, рускамоўная пазтэса, аўтарка зборніка вершаў “Сентябрь обетованный” і перакладчыца беларускай паззіі. Што ж, калі ў мяне — прапаіка, палярэнікаў у нашым родзе не было, дык у яе дзед, пратаіраі айцец Ігнаціў, і студэнтам, і ў таізе ды на Беламорканале, дзе адбываў “перавыхаванне” як малады сельскі святар з Адзішчыны, і пасля, калі быў выкладчыкам рабфака, а затым па здароўі выйшаў на пенсію і зноў вярнуўся да святарства, і завочна вучыўся ў Ленінградскай духоўнай акадэміі, — заўсёды ён вершы пісаў, як гаворыцца, для душы, калі ў шуфляду стала, а калі толькі ў зэкаўскай памяці. І заўсёды любіў літаратуру, асабліва Дастаеўскага.

І ўсё ў нас заўсёды многа чыталі. І чым далей, то ўсе на большай колькасці моў. У гэтым разі вядзе наша мама-бабуля Ніна са сваімі лацінскай, англійскай, нямецкай, польскай. Тады ідзе Андрэй з англійскай і польскай, якую вывучыў самастойна. Дануся, пры школьнай ды педінстытуцкай англійскай, закончыла адпаведныя курсы італьянскай, ужо з дзесятак разоў наведвала гэтую краіну з групамі “чарнобыльскіх” дзяцей. Аспіранты-матэматыкі добра трымаюцца англійскай, Волечка — праходзячы яшчэ і курсы французскай, а Антось — жыва цікавіўся ірландскай мовай, літаратурай, краінай. А ў сваім паўночна-італьянскім Трэнта цяпер яны ахвотна ўжываюцца ў яшчэ адну мову.

...Калі прапрадзедка Ясюк перапісвалі з панятоўскай Польшчы ў кацярынінскую Расію, яму было сорак шэсць гадоў. У 1799-м ён памёр, пражыўшы пяцьдзесят.

А ў яго ж былі бацькі, дзяды, трэба думаць, і прадзеды, — яшчэ на стагоддзе далей...

Акадэмік Ламан, батанік з абуджаным у душы гісторыкам, не толькі марыць, але і мае намер прадоўжыць свае пошукі ў архівах Польшчы.

Хацелася б і мне дачакацца яго новых знаходак, жадаючы паважанаму земляку як найбольш поспехаў у гэтай важнай патрыятычнай рабоце.

Вясельны пастскрыптум.

10 красавіка, калі ўжо гэты нарыс быў здадзены ў рэдакцыю “Роднага слова” і прыняты да выхаду ў чэрвені, я на шораў гадзіне, не ўключаючы святла, у адзіноце стаяў сам сабе, у нейкія моманты нават і ў слэзнай асалодзе ад музыкі і слоў — родных, рускіх, украінскіх, польскіх. І тут нечаканна і доўгачаканы званок ад Галі, што вось і яна ўжо бабуля, а я — такім чынам, праезд!.. У Мішы з Машай — дачушка, імя якой падрыўтанна бацькам загадзя — Даша, Дар'я, а ў нас па-загорску — Адарка, Адара. Зноў жа высокае хваляванне, святонная навіна, пра якую мне захацелася дапісаць, бо яна ж і да месца ў размове пра мой, пра наш радавод.

2005; 2006.

НА ЗДЫМКУ: Янка БРЫЛЬ з дачкой

Наталляй.

Фота з сайта KP.BELKP.by

Прыгажуня

— Насця, раскажы, чаму ты вырашыла сур'эзна заняцца менавіта кікбоксінгам?

— Гэта адбылося не адразу. Спачатку я зацікавілася гімнастыкай. Мне тады было чатыры гады, але з-за высокага росту я з ёй развіталася. І вось аднойчы зайшла ў спартыўны клуб, які знаходзіўся каля майго дома. Мне спадабалася. Менавіта там амаль 11 гадоў назад я пачала займацца кікбоксінгам.

— У тваёй сям'і ёсць яшчэ спартсмены?

— Мой бацька, Аляксандр Мікалаевіч, займаўся парусным спортам, а мама, Марына Яўгенаўна, — гандболам.

— Цікава, даводзілася табе ў штодзённым жыцці выкарыстоўваць прафесійныя навыкі?

— На шчасце, не. Праўда, у школе, у дзевятым класе, да мяне заўсёды чапляўся адзін хлопчык. Давялося папулярна растлумачыць, што паводзіць ён сябе не належным чынам... Пасля гэтага падышоў да мяне з прапановай: "Насця, давай сябраваць!".

"Піраміда" Яўгена Курты

У чарговым чэмпіянаце Беларусі па бильярдному спорту ў разрадзе піраміда перамогу атрымаў барысаўчанін Яўген Курта. У расіаючым паядынку ён абыграў прадстаўніка Віцебска Львоў Казачэнку з лікам 6:2.

Трэцяе месца падзялілі паміж сабой мінчанін Антон Падсаднік і гамяльчанін Уладзіслаў Васіленка, што стала чарговым поспехам гэтых маладых беларускіх бильярдзістаў. Першы запомніўся сенсацыйнай перамогай на вясеннім чэмпіянаце краіны і добрым выступленнем на еўрапейскім першынстве-2006 у Каўнасе, а другі добра выступіў на этапах Еўратура ў Санкт-Пецярбургу і Кіеве.

Гэты чэмпіянат Беларусі па пірамідзе стаў трэцім

— Мяркую, потым вы пасябравалі?

— Ніякіх заляцанняў з яго боку да мяне больш не было. Увогуле, я міралюбівы чалавек і стаўлюся да людзей так, як яны ставяцца да мяне.

— Ці доўгі "век" прафесіянала ў кікбоксінгу?

— Пасля пяці гадоў трэніровак пачала выконваць сольныя кампазіцыі. Яшчэ праз пяць гадоў мяне запрасілі ў клуб "Дорыя". З 2003 года — чэмпіёнка па версіі WAKO-PRO (сярод прафесіяналаў), а таксама віцэ-чэмпіёнка свету. На гэтым спыняцца не збіраюся.

— Раскажы, калі ласка, пра сваю апошнюю перамогу.

— 26 лістапада 2005 года ў Мілане праходзіў другі турнір Kickboxing Superstar, дзе я прадстаўляла свой клуб у вагавай катэгорыі да 63 кілаграмаў. Маёй саперніцай была Мельянка Чэніч з Сербіі і Чарнагорыі. Формула паядынку — пяць раундаў па дзве хвіліны. Мне спатрэбілася ўсяго два раунды, каб класічнай камбі-

на рынку

Я чакала Настасю Сазонаву ў адным са сталічных кафэ і ў думках малявала сабе яе вобраз. Уззунены прафесіянал — такой мы бачым яе на рынку падчас выступлення. У звычайным жыцці чэмпіёнка Еўропы па кікбоксінгу сярод прафесіяналаў — мілая і вясёлая дзяўчына. Настасю ведаюць не толькі ў Беларусі. Некаторы час яна жыла ў Італіі і выступала там за спартыўны клуб "Дорыя". Уладальніца шматлікіх тытулаў, узнагарод і абяляльнай усмешкі з задавальненнем адказала на мае пытанні.

2006 года ты выйшла замуж, хто твой выбраннік?

— Аляксей Самасейка — прамоутар спартыўнага праекта "Імперыя тайландскага бокса" (EMT), дырэктарам якога з'яўляюся я. Яшчэ ў дзяцінстве мы займаліся ў адным спартыўным клубе. Але тады не звярталі адзін на аднаго ўвагі. У кожнага было сваё жыццё, свой шлях. Можна сказаць, што наша афіцыйнае знаёмства адбылося толькі ў жніўні 2005 года. Я апаніла неабякавага адносіны Аляксея і адказала на яго пацукі. Вось так проста ўсё і склалася.

— Відаць, дзённі спартсменаў будучы таксама спартсменамі?

— Мы вырашылі, што абавязкова, калі надыйдзе час, аддадзім нашых дзяцей у спартыўны клуб. Калі зразумеюць, што гэта іх будучыня — калі ласка, мы толькі падтрымаем любы іх разумны выбар.

— Якія, на твой погляд, перспектывы развіцця кікбоксінга ў нашай краіне?

— "Імперыя тайландскага бокса", як і планавала, у 2006 годзе правяла і будзе зноў праводзіць у розных гарадах Беларусі шэраг прафесіянальных турніраў па кікбоксінгу, тайландскаму боксу і баям без правілаў. Прадстаўніцтва на спаборніцтвах самае шырокае — студэнты, спартсмены, бізнесмены, служачыя сілавых структур... Спадзяёмся, што такія мерапрыемствы дасягнуць вялікай папулярнасці. Між іншым, беларуская школа тайландскага бокса з'яўляецца адной з мацнейшых у свеце!

— Насця, ці задаволена тым, як складваецца тваё жыццё?

— Разам з Аляксеем мы арганізуюем спаборніцтвы ў гарадах Беларусі. Акрамя гэтага, трэніруем дзяцей. Жыццё насычана цікавымі падзеямі, і гэта мяне вельмі радуе.

Гутарыла Іна ФЯДОТКАВА. Фота з архіва Настасі САЗОНАВАЙ.

нацыяй адправіць саперніцу ў накаўт. Класічная камбінацыя заключаецца ў наступным: левы прамы ўдар рукой, затым правы прамы, а напрыканцы левы хай-кік (удар нагой) у сківіцу.

— Калі ты не супраць, давай пагутарым пра прыгажосць.

— Ты маеш на ўвазе мой удзел у конкурсе "Міс Беларусь — 2004"? Гэта была не мая ідэя. Я вярнулася з Італіі, а сястра Надзя гаворыць: "Насця, ідзі на кастынг". Абавязковая ўмова конкурсу — паўналецце, а ёй тады было 17. Шчыра кажучы, у мяне ніколі не ўзнікала жадання паспрабаваць сябе ў якасці мадэлі. Я прайшла тры туры, трапіла ў фінал і стала адной з 12 фіналістак. Канешне, прыемна, але гэта не тое, пра што я мару.

— А аб чым марыць Настася Сазонава?

— Я захапляюся архітэктурай і маляваннем, і вось гэта хацелася б прымяніць на справе. Мая мара — адкрыць кафэ, дзе людзі змогуць смачна паснедаць, сядзе паабедзець, павячэраць, а ў халоднае надвор'е сагрэцца пахучай каваяй.

— Як ты адпачываеш?

— Актыўна. Люблю прыроду. А вечар, які правяла перад тэлевізарам, лічу згубленым.

— Як наконт танцаў да раніцы ў якім-небудзь клубе?

— Раней часта хадзіла на дыскатэкі. Цяпер мне гэта не цікава, але танцаваць люблю.

— Якому стылю ў адзенні аддаеш перавагу?

— Напэўна, больш спартыўнаму. У асноўным нашу зручнае адзенне: джынсы, штаны, абутак без высокіх абцасаў. Але часам люблю апрануцца ў нешта элігантнае: вясчэрнюю сукенку, туфлі на шпільцы...

— А эксперыментавала са сваёй знешнасцю калі-небудзь?

— Не, ніколі. Я — за сапраўдную прыгажосць! Да дапамогі салонаў звяртацца не даводзілася. Касметыкай карыстаюся зрэдку, магу дазволіць сабе нафарбаваць вочы. Праўда, калі запрашаюць здымацца, без сапраўднага макіяжу ўжо не абыходзіцца.

— Я ведаю, што 21 студзеня

У Беларусі з'явіўся першы "табаган"

Урачыстае адкрыццё другой чаргі гарналыжнай трасы адбылося ў Мазыры. У строй уведзены першы ў Беларусі санна-бобслейны атракцыён "табаган". Забайляльная горка для катання працягласцю 450 метраў уяўляе сабой металічны жолаб, спуск і пад'ём па якім ажыццяўляецца ў спецыяльных кабінах-санках. Яна можа эксплуатавацца круглы год. Абсталяванне для атракцыёна было набыта ў Германіі. Пасля яго мантажу праведзена праверка аб'екта на тэхнічную бяспеку.

Адзначым, што гэта першы атракцыён на тэрыторыі гарналыжнага комплексу, у інфраструктуры якога таксама знаходзіцца гарналыжная траса, пад'ёмнік, пункт пракату інвентару, хакейнай пляцоўка, тэнісныя корты і шмат іншага.

У 2007 годзе тут мяркуецца прадоўжыць развіццё комплексу забаў, які стане атракцыённым гарадком. У цырымоніі адкрыцця другой чаргі гарналыжнага комплексу прынялі ўдзел старшыня Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Уладзімір Канаплёў, старшыня Гомельскага аблвыканкама Аляксандр Якабсон, кіраўніцтва Мазыра, а таксама прадстаўнікі дэлегацый гарадоў-лабрацімаў.

НА ЗДЫМКУ: Уладзімір КАНАПЛЁЎ і Аляксандр ЯКАБСОН адкрываюць новую трасу.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БелТА.

У Ратамцы прайшоў этап Кубка свету па канкуры

На базе конна-спартыўнага комплексу ў Ратамцы пад Мінскам завяршыўся этап Кубка свету па пераадоленні перашкод — на канкуры. Прызёрамі сталі прадстаўнікі Латвіі, Расіі і Беларусі. НА ЗДЫМКУ: Мікалай МАГУЛЕНКА (Беларусь) заняў 1-е месца ў спаборніцтвах па пераадоленні перашкод. Фота Максіма ГУЧАКА, БелТА.

Ігар ХАДАСЕВІЧ, БелТА.

Працяга

"Аляксандра і Канстанцін" выступілі на Краснай плошчы

Папулярны беларускі дуэт "Аляксандра і Канстанцін" выступіў у самім сэрцы Масквы, на Краснай плошчы.

Канец лета і пачатак восені выдаліся вельмі цікавымі для Аляксандры і Канстанціна. Спачатку ўдзельнікі дуэта наведвалі Кіпр, дзе адбыліся важныя знаёмствы. Зараз кліп на песню "Stairs Of Separation" будзе паказвацца па мясцовым тэлебачанні. Музыканты атрымалі таксама запрашэнне вярнуцца на Кіпр з канцэртаў на Ражджаство.

Пасля дуэта адправіўся ў Маскву, каб выступіць на Краснай плошчы на канцэрце, прысвечаным Дню горада. Сёлета свята прайшло з асаблівым размахам. Усяго ў Дзень горада жыхароў расійскай сталіцы забавілі каля 1 000 музычных калектываў і выканаўцаў. Свята наведвалі больш за два мільёны масквічоў. Было праведзена каля 300 культурных мерапрыемстваў, у галоўным канцэрце на Краснай плошчы запрацілі прыняць удзел Аляксандру і Канстанціна.

"Такое шоу могуць дазволіць сабе альбо Масква, альбо Нью-Йорк, — дзеліцца ўражаннямі Аляксандра. — Пачуцці складана выказаць словамі. Выступаць у самім сэрцы Масквы, у такім гістарычным месцы, каля сцен Крамля перад шматтысячнай аўдыторыяй — рэдкае ўдача!".

Падрывавала Дзіяна ГРЫШАНАВА.

Сонечныя гіганты

Віцебскі садоўнік-аматар вырасіў тры гарбузы агульнай вагой больш за 150 кілаграмаў. Вольны Віталь Смолікаў мае дачу ў 20 кіламетрах ад Віцебска, тут і выраслі тры гіганцкія гарбузы галандскай селекцыі: два вагой прыкладна па 55 кілаграмаў і адзін — 65 кілаграмаў. Як лічыць вольны дачнік, вырасіць гарбузам такімі вялікімі дапамагалі цёплыя летнія дажджы. Зараз сям'я Смолікаў думае, як перапрацаваць небывалы ўраджай.

НА ЗДЫМКУ: унукі Віталія Мяфодзевіча — Люда і Віталь — дзіцяцца з гіганцкімі гарбузоў. Фота Аляксандра ХІТРОВА, БелТА.

Прэзентацыя

"Сонцам асвятлюся"

Фільм Агенцтва тэлевізійных навін Нацыянальнага тэлебачання прадстаўляе Беларусь на IV Нью-Йоркскім Міжнародным незалежным кінафестывалі

Відэафільм "Сонцам асвятлюся" аўтара і рэжысёра Сяргея Рыбакова (АТН Белтэлерадыёкампаніі) прайшоў афіцыйны адбор і прымае ўдзел у IV Нью-Йоркскім Міжнародным незалежным кінафестывалі (New York International independent film and video festival).

Відэафільм "Сонцам асвятлюся" (англамоўная назва "I Will Be Lighted By the Sun") распавядае аб экспедыцыі журналістаў АТН на Палессе, знаёміць з самабытнай культурай і ўнікальным песенным мастацтвам, якія захаваліся ў беларускай глыбінцы.

"Многія сёння ведаюць беларускую культуру павярхоўна: забылі старадаўнія абрады, легенды, песні, — лічыць Сяргей Рыбакоў. — Між тым гэта наша гісторыя, да таго ж кожная песня ўтойвае ў сабе глыбокі сэнс, які завуць народнай мудрасцю. "Сонцам асвятлюся" — гэта фільм аб экспедыцыі, якая збірае па драбніцах самабытную песенную спадчыну нашых продкаў, паказвае забытыя старадаўнія абрады, легенды, замовы... Унікальныя па сваім гучанні і мелодыі песні з філасофскімі тэкстамі і старажытнай мудрасцю, якія гучаць у фільме ў выкананні жыхароў вёскі, дэманструюць глыбінныя пласты беларускай культуры".

Экспедыцыю здымачная група АТН правяла сумесна з вядомым беларускім фольк-музыкантам, выкладчыкам кафедры этнаграфіі і этналогіі Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка, лідэрам этна-трыо "Тройца" Іванам Кірчуком. Тэлевізійныя апыніліся ў адным з самых далёкіх куткоў беларускага Палесся (прыкладна за 400 кіламетраў ад Мінска) — у вёсцы Відзібор Столінскага раёна.

Па сцэнарый пошукам песень прадзедаў займаецца галоўны герой фільма (Іван Кірчук), які з'яўляецца на свет з сімвалічнага двайніка — батлеечнай лялькі Яна, якая ажыла з глыбі стагоддзяў. Ён "адкопвае" пакрыты

пылам стагоддзяў беларускі фальклор, які пасля будзе апрацаваны і запісаны.

Нью-Йоркскі Міжнародны незалежны кінафестываль з'яўляецца адным з вядучых у сусветнай кінаіндустрыі. Кожны такі фестываль прадстаўляе больш за 300 фільмаў, сусветных прэм'ер, высокакасных дакументальных, кароткаметражных і анімацыйных фільмаў з ЗША, Аўстраліі, Бразіліі, Канады, Францыі, Вялікабрытаніі, Германіі, Іспаніі, Расіі і іншых краін.

На фестываль запрошаны прадстаўнікі буйных амерыканскіх кінакампаній: Miramax, USA Pictures, Fine Line, Fox Searchlight, New Yorker Films, Killer Films, Lions Gate, Paramount, Sony Classics і Cablevision. Гэтая падзея шырока асвятляецца ў вядучай сусветнай прэсе.

Фестываль праводзіцца ў два этапы: з 14 па 21 верасня — у Лос-Анджэлесе (ЗША) і з 14 па 21 лістапада ў Нью-Йорку (ЗША). Фільм Агенцтва тэлевізійных навін "Сонцам асвятлюся" паказаны падчас славянскай секцыі кінафестывалу ў Лос-Анджэлесе.

www.tvr.by
НА ЗДЫМКУ: Пётр КІРЧУК.

Між намі, еўрапейцамі

Марына ГАБРЫЯНІК

Калі балюча ў сэрцы, заламываем рукі, падаем на ложка амаль у непрытомнасці. Калі радасна — удыхаемся ў паветра, кружымся, падскокваем да самых зорак. Або адзін на адзін са сваім адлюстраваннем тлумачым сваю сапраўдную сутнасць. Гэта — танец, мастацтва экспрэсіі, шчырасць у пластычных рухах, амаль заўсёды спонтаннае, імправізаванае, але зразумелых на ўсіх мовах, бо гэта мова пачуццяў. Тое, што нас аб'ядноўвае, хоць мы ўсе глыбока розныя.

Раскажы мне ў танцы...

Калі хочам зразумець адзін аднаго ў бурным патоку жыцця, танцуем: пад мелодыю часу, пад гукі пішын або апладысмантаў. "Zawigowanina" — віхуры, віхуры... фестываль тэатраў танца Сярэдняй Еўропы, які праходзіў у Варшаве 22-30 чэрвеня... Беларусь, Венгрыя, Канада, Славакія, Чэхія. Восем тэатраў, восем дзён, восем пластычных танцаў і ноль слоў, толькі бясконцае асалода. Беларускую версію жыцця ў пластычных рухах прадстаўляла віцебская Студыя сучаснай харэаграфіі Дзіяны Юрчанка. Калі гаварыць пра смак той "Мылнай оперы", што падавалася са сцэны, то героі яе — "гэта слодыч і сквапнасць, а спажываючы іх з'яўляюцца "людзі без якасцяў", якія жывуць у куточку свету, спрабуючы збегчы ад рэчаіснасці, яны лічаць сябе шаблоннымі постацямі з банальных гісторый", як напісалі ў праграмцы. Трэба падумаць, як можна станцаваць шаблон, калі ты індывідуальнасць, ці наадварот, раскажы пра сябе патаемнае, толькі тваё, калі людзі прывыклі знаходзіць адзін на аднаго, нічым не выдзяляюцца з масы?.. Мне адкрылі сакрэт: сапраўднае майстэрства не толькі ў тым, каб рухацца прыгожа і праўдзіва, а ў тым, каб паказаць, хто на самой справе схаваны пад маскай. Жыццё такое, што прыходзіцца на сцэне выконваць ролю саміх сябе і вырашаць свае асабістыя праблемы ці праблемы, якія не належаць канкрэтнай асобе. Славацкі харэограф Антоній Лашкі і яго асістэнт французжанка Элеанора Валькрэ паказалі на "Zawigowanina" харэаграфічны праект "Унутранае вока", у якім паставілі сабе мэту акрэсліць і пераступіць мяжу паміж прымітыўным цэлам і чалавечымі магчымасцямі.

А бывае так, што цела можа стаць колерам... Гэта мне успомніўся канцэрт беларускага кампазітара Аляксандры Даньшовай. Мы слухалі цікавыя музычныя творы ў малой зале філармоніі імя Г. Шырмы ў Мінску. Маладая кампазітар аказалася выдумшчыцай, яна нам паказала свае ноты... У музычна-сцэнічным дзеянні "15 Amore", дзе артысты Беларускага дзяржаўнага тэатра лялек, дзяўчына і хлопца, увасобіліся ў двух ігракоў у тэніс. Але гэта была гульня спакусы, закаханасці, рэўнасці і здрады. Напрыканцы канцэрта быў запланаваны музычна-харэаграфічны праект "Характары колеры". Танчоры Студыі сучаснай харэаграфіі з Віцебска сталі Пурпуровым, Зялёным і Фіялетавым. Яны змагаліся паміж сабой за лідэрства, і гэта было настолькі праўдзіва, што цяпер, калі ўглядаюся ў вясёлку, мне здаецца, што яе колеры танцуюць.

Яшчэ мне спадабаўся "Дах" — тэатральна-харэаграфічны спектакль, пастаўлены акцёрамі тэатра-студыі імя Е. Міровіча, студэнтамі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Танец пачуццяў на мяккі. Таму і "Дах" у прамым і пераносным сэнсе, што ў любы момант можа сарвацца. Ужо не памятаю, колькі было пар герояў. Усе вырашалі свае праблемы, высвятлялі адносіны, наступаючы, адступаючы, тулячыся адзін да аднаго і разрываючы абдымкі. Як часта гэта бывае ў жыцці. Цяжка сказаць словамі, што адчуваеш, а пачуцці так і рвуцца з душы.

Танец, мне здаецца, гэта ў нейкай ступені перформанс душы, спосаб стаць самім сабой. Якой беднай і сумнай была б наша рэчаіснасць, калі б мы не маглі танцаваць. Гэта мастацтва, пасланае нам з нябёс.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Аб'ём 8 друк. аркуш. Тыраж 1502 экз. Заказ 648Г. Падпісана да друку 26.09.2006 г. у 12.00. Газета набрана і зьярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе. Знакам R пазначаны рэкламныя матэрыялы. Адрэсавана ААТ "Чырвоная зорка" (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3). Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках "Голасу Радзімы", могуць не супадаць. © "Голас Радзімы", 2006.

Лета было аномальным, а верасень?

Жнівень быў самы дажджлівы за ўсю гісторыю метэааналізацыі, а гэта больш за сто гадоў! Пры гэтым лета аказалася самым цёплым за дзесяць гадоў. Такія цуды!

Як і абяцалі сіноптыкі, і ў верасні сярэднямесячная тэмпература вышэй за норму. Ужо становяцца звыклымі і цёплыя сонечныя дні, і халодныя ночы.

А ў Гомелі зацвілі каштаны. І ў мінулыя гады з надыходам цёплай восені заўважалі на каштанах у Гомелі парасончыкі белых суквеццяў, але цяперашняе цвіценне гомельскіх каштанаў на вуліцы Перамогі ўражае. А калі ўлічыць, што толькі нядаўна спыніліся зацяжныя дажджы і цяпла асаблівага не было, то растлумачыць такое бурнае цвіценне вельмі складана. І тым не менш гомельскія каштаны зноў зацвілі ў верасні!

НА ЗДЫМКУ: квітнеючы каштан на вуліцы Перамогі ў Гомелі. Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БелТА.

"Голас Радзімы"
Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з сучаснымі краінамі «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Незалежнасці, 44.
Тэлефоны: (+375 - 17) 288 - 11 - 97 (тэл./факс), 288 - 12 - 80, 284 - 76 - 56 (бухгалтэрыя), 288 - 17 - 82.
Галоўны рэдактар: 8029 - 6 - 88 - 17 - 82.

ЧЫТАЙЦЕ "Голас Радзімы"
ў ІНТЭРНЭЦЕ:
http://www.belarus21.by